

CHOV OVIEC a KÔZ

Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu

číslo 2 / 2011

www.zchok.sk

Autor: Ing. Miroslav Medek
Klub chovateľov anglonubijskej kozy pri ZCHOK

BONITÁCIE 2011

NOFA

PD Malcov

PD Rejdová

PD Sklabiňa

RD Bzovík

SHR Šuchtár

AGROKOMPLEX 2011
18. 8. - 21. 8. 2011

GULÁŠ
- jedna porcia

pre členov ZCHOK
na Slovensku-družstvo

Turiec Agro

Obsah

- 4 Príhovor Predsedu Zväzu Ing. Igora Nemčoka
- 4 Príspevok organizácie Copa-Cogeca k sektoru oviec a k budúcnosti SPP (Spoločnej poľnohospodárskej politiky) po roku 2013
- 6 Tradičná bryndza
- 8 Zápisnica zo zasadnutia Klubu chovateľov pôvodnej valašky pri ZCHOK
- 9 Dopad selekčných tlakov na produkciu plemenných baranov
- 10 Ovečka, ovečka trojaký úžitok...
- 11 Regionálna výstava oviec a kôz Kamenica a Nákupný trh na plemenné barany
- 14 Vyhodnotenie nákupného trhu na plemenné barany v Trenčianskej Tepľej
- 15 Klub chovateľov anglonúbijských kôz na Slovensku
- 17 Šľachtiteľský chov pôvodnej valašky
- 19 3. Celoslovenské ovčiarske slávnosti OVENÁLIE 2011
- 24 Našich plemenných baranov ocenili v Pleši aj francúzski odborníci
- 26 Niečo o význame ovčiarstva a zložení ovčieho mlieka - II. časť
- 28 Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenné barany, konaných na tržnici PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka
- 30 Občianske združenie Bačova cesta otvorilo ovčiarsku sezónu
- 32 Ovčiarska nedeľa v Pribyline
- 33 Výstava hospodárskych zvierat v Brne
- 34 Zápisnica zo zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK
- 36 Správa o činnosti úradu plemenných kníh oviec a kôz za rok 2010
- 36 Správa o činnosti Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPRV SR za rok 2010
- 38 Recepty

AGROKOMPLEX 2011

Vážení chovatelia,

dovoľujeme si Vás pozvať na 38. ročník medzinárodnej poľnohospodárskej a potravinárskej výstavy AGROKOMPLEX, ktorá sa uskutoční v dňoch 18. – 21. 8. 2010 na výstavisku Agrokomplex v Nitre. Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo aj na tomto ročníku bude prezentovať tých najlepších chovateľov oviec a kôz na Slovensku vo svojej expozícii pri predvádzacej ploche v rámci Národnej výstavy hospodárskych zvierat. **Chovateľský deň ZCHOK na Slovensku - družstvo sa uskutoční v sobotu 20.8.2010 od 12:30 do 14:30.** Počas tohto chovateľského dňa prebehne odovzdávanie cien pre víťazné zvieratá a kolekcie zvierat. Taktiež budú predvádzané jednotlivé kolekcie oviec a kôz. Veľmi zaujímavou pre odbornú aj laickú verejnosť bude ukážka strojového dojenia oviec spojená s ukážkou sonografického vyšetřovania ľavej a pravej cisterny vemena dojnych bahnic. Táto ukážka bude prebiehať denne od 10:30 s odborným komentárom. Srdečne pozývame všetkých chovateľov oviec a kôz a priaznivcov chovu. Na strane vľavo nájdete lístok na guláš, na základe ktorého bude členovi ZCHOK podaná 1 porcia gulášu zadarmo počas konania celého Agrokomplexu v priestore pri našej kolibe.

ZMENA PRACOVNÉHO ČASU – OZNAM

Oznamujeme chovateľom, že s účinnosťou od 1.8.2011 dochádza z dôvodu úsporných opatrení k zmene pracovného času na sekretariáte Správneho útvaru Zväzu / **Daniela Hanzelová** – asistentka pre Plemennú knihu, 048/413 50 27, 0905 406 283, zchok@orangemail.sk / :

Pondelok	8:00 – 14:00
Utorok	8:00 – 14:00
Streda	8:00 – 14:00

Ostatní zamestnanci sú Vám k dispozícii počas celého pracovného týždňa v čase od 7:00 do 15:30 na uvedených kontaktoch:

Ing. Slavomír Reľovský – riaditeľ Správneho útvaru, samostatný šľachtiteľ, 0905 406 284, zchok.relovsky@orangemail.sk

Ing. Július Šutý – vedúci plemenných kníh, predseda ŠR a samostatný šľachtiteľ, 0905 496 798, zchok.suty@orangemail.sk

Ing. Stanislava Romaňáková – samostatná šľachtiteľka, 0905496797, zchok.romanakova@orangemail.sk

Chov oviec a kôz - aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXXI, č. 2/2011 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** Ing. Slavomír Reľovský • **Redakčná rada:** Ing. Igor Nemčok, Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc., Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD. • **Adresa redakcie:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo, Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica, tel. 0905406283, e-mail zchok.relovsky@orangemail.sk, **Pre-press a tlač:** **KURIÉR plus REKLAMA**, tel./fax: 053/4414 058, Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**

Vážení chovatelia, členovia ZCHOK

Poslaním nášho zväzu je všestranná podpora efektívneho rozvoja chovu oviec a kôz v súlade so schváleným programom chovu a šľachtienia oviec a kôz na Slovensku. Na výročnej členskej schôdzi zväzu

bol prijatý plán hlavných úloh. Je úlohou predstavenstva zväzu zabezpečiť splnenie prijatých hlavných úloh.

V prvom polroku sme pre Vás zorganizovali 6 nákupných trhov na plemenné barany. Celkovo bolo predvedených 1135 baranov. Je potešiteľné, že 95% z predvedených zvierat bolo zaradených do elitných tried a len 30 ks bolo vyradených. To svedčí o dobrej chovateľskej starostlivosti ŠCH a dobrej príprave zvierat na hodnotenie.

Druhým hlavným podujatím, ktoré sme pripravili pre chovateľov oviec a kôz ako aj pre priaznivcov chovu a širokú verejnosť bolo usporiadanie 3. ročníka Ovenálií vo Východnej. Ovčiarke slávnosti v krásnom prostredí amfiteátra Východná si prišlo pozrieť viac ako 5000 návštevníkov. Ich záujem o pripravené súťažné podujatia doplnené folklórnymi vystúpeniami ľudových súborov ako aj ľudové umelecké výrobky viacerých vystavovateľov svedčil o tom, že podujatie bolo dobre zorganizované. Bez povšimnutia nezostala ani vystavovaná poľno-

hospodárska technika, výrobky, stroje a zariadenia našich partnerov. Záštitu nad podujatím malo MPA RV SR. Zúčastnil sa jej osobne minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Zsolt Simon s generálnou riaditeľkou sekcie poľnohospodárstva, potravinárstva a obchodu Zuzanou Kontrovou. Podporné vystúpenie ministra ako aj výsledky ďalších jednaní v priestoroch VIP a amfiteátra jednoznačne smerovali k podpore chovu oviec a kôz na Slovensku. Dĺžka pobytu delegácie ministra na Ovenáliách hovorila za všetko – podujatie bolo dobre pripravené, cieľ pre ktorý ho pre chovateľov oviec a kôz pripravujeme bol splnený.

Ďalšou hlavnou nie menej dôležitou úlohou je úprava Stanov ZCHOK ako aj rokovacieho, volebného a pracovného poriadku. Na týchto dokumentoch predstavenstvo intenzívne pracuje a počítame s tým, že do štyroch mesiacov aj s vaším pripomienkovaním by Stanovy a poriadky mohli mať konečnú podobu. Do ďalšieho obdobia počítame so zmenami v pracovnej dobe zamestnancov zväzu, so znížením počtu šľachtiteľov ako aj ďalšími opatreniami s cieľom zjednotiť a zefektívniť prácu zväzu, čo by malo viesť k šetreniu finančných prostriedkov. O všetkom dianie budete včas informovaní cez webovú stránku ZCHOK.

Začína 3. štvrťrok, pre ktorý je typický pokles produkcie mlieka v dojných stádach, v závere štvrťroka u niektorých aj ukončenie dojenia. Toto obdobie je veľmi dôležitým pre prípravu jariek a bahníc na pripúšťanie. Pre dosiahnutie dobrého výsledku v reprodukcií osobitne zdôraz-

ňujem dôležitosť prípravy plemenných baranov a capov na plemenitbu. V chovoch, kde sa tejto problematike nevenujú dostatočne alebo vôbec, dosahujeme parametre úžitkovosti v produkcii mlieka 70 litrov na bahnicu a v odchove jahniat 75 ks na 100 bahníc. Veľakrát si dávam otázku, či je to vôbec možné, aby sme v roku 2010 alebo aj 2011 dosahované parametre úžitkovosti? Ak mal salaš pred 40. – 50. rokmi takéto výsledky, tak bol zlý. Na vine určite nie je šľachtenie, genetika stáda ale ľudia, ktorí ovce chovajú a vykazujú takéto podpriemerné výsledky. Uvedené parametre úžitkovosti sa dostanú cez štatistické hodnotenia do záverečného hodnotenia chovu oviec a kôz na Slovensku – do Zelenéj správy a podľa nich sme všetci tak hodnotení, aké výsledky dosahujeme. Ovce je veľmi plastické zviera a v reprodukčných a produkčných ukazovateľoch závislé najmä od podmienok prostredia. Vytvoríme také chovateľské prostredie, aby sme v roku 2011 boli efektívni a konkurencie schopní.

Je potešiteľné, že stavy oviec a kôz sú zaisťované, neklesajú ako stavy iných hospodárskych zvierat. Možno, že to tak bude aj o dva roky, keď podpora na VDJ nebude. Pripravme sa na ťažšie obdobie, v ktorom prežijú len tí, čo už dnes na to myslia a aj tak konajú. Verím, že takýchto chovateľov je väčšina a chov oviec u nich bude prospešný a efektívny i naďalej. K tomu Vám všetkým prajem veľa pevného zdravia, trpezlivosti, pracovných a chovateľských úspechov.

Ing. Igor Nemčok
predseda predstavenstva

Z PROSTREDIA EÚ

Príspevok organizácie Copa-Cogeca k sektoru oviec a k budúcnosti SPP (Spoločnej poľnohospodárskej politiky) po roku 2013

NAJVÄČŠIE OBAVY SEKTORA Z BUDÚCNOSTI

1. Neustále sa znižujúce príjmy z dôvodu dlhodobého poklesu trhovných cien pod výrobné náklady, čo stále zhoršuje našu situáciu;
2. Klesajúca spotreba výrobkov z ovčieho a kozieho mäsa (z 2,89 kg/obyvateľa/rok v roku 2005 na 2,08 kg/obyvateľa/rok v roku 2010; spotreba v EÚ klesla o 1,5 % v roku 2006, o 3,0 % v roku 2007, o 5,7 % v roku 2008 a o 17,6 % v roku 2009, pričom odhad poklesu spotreby v roku 2010 je 2,8 %);
3. Pokles produkcie ovčieho mäsa (medzi rokmi 2000 a 2009 sa produkcia znížila o 21 %). Tento vývoj sa medzi jednotlivými krajinami líši: 24 % vo Francúzsku, 15 % vo

Veľkej Británii, 34 % v Írsku, 48 % v Španielsku, 17,4 % v Nemecku medzi rokmi 2003-2009). Tento pokles výroby zodpovedá zníženiu počtu chovaných oviec;

4. Štúdium a práca v tomto sektore nie je pre mladých ľudí dostatočne atraktívna. Prudko klesajúci počet učňov sa prejavuje v starnutí farmárov zaoberajúcich sa chovom oviec.

I. ODPORÚČANIA PRE SPP PODPORA CHOVU OVIEC

5. Okrem poskytovania potravy a vlny, ovce vytvárajú kultúrne dedičstvo európskej krajiny, pričom zároveň predstavujú významný

zdroj zamestnania v mnohých ohrozených vidieckych oblastiach spoločenstva.

6. Sezónne pasenie na pastvinách, využívanie lúk a prirodzené obhospodarovanie menej úrodných oblastí ktoré sú ťažko využiteľné inou poľnohospodárskou činnosťou, sú hlavné oblasti v ktorých chov oviec prispieva k udržaniu environmentálnej rovnováhy (udržiavanie biodiverzity a kvality vody, boj proti eróziám, záplavám, lavinám a požiarom, ukladanie uhlíka obsiahnutého v pôdnych organických zložkách), sociálna súdržnosť vo vidieckych oblastiach a úžitok z turistiky/trávenia voľného času v ohrozených oblastiach. Tento environmentálny

rozmer je ešte zvýraznený ochranou citlivých ekosystémov; prírodné oblasti pastvín boli po stáročia uchovávané vďaka chovu oviec a kôz. Na 70 % znevýhodnených oblastí (LFA) v EÚ sa pasú ovce a táto potravinová schéma hrá dôležitú úlohu, pomáha udržiavať biodiverzitu flóry, chráni divo žijúcu faunu a čistí prírodné priestranstvá odstraňovaním suchého rastlinného materiálu.

7. Navyše k výrobným nákladom, aj administratívne náklady (vrátane tých ktoré vyplývajú z environmentálnej legislatívy a certifikácie ovčích fariem) a špeciálne náklady na prepravu a rozvoz výrobkov (napr. zvýšené používanie balení) sú významným bremenom pre ekonomiku nášho sektoru. Dokonca ani hospodárstva využívajúce špičkové technológie nie sú dostatočne odmenené za svoje investičné náklady. Sektor oviec už dlhodobo trpí nedostatkom profítability a toto, viac než kedykoľvek predtým, ohrozuje jeho životnosť. Bez vhodnej podpory bude mnoho chovateľov nútených opustiť tento sektor. Ak k tomu dôjde, bude to mať vážne dôsledky na zamestnanosť a sociálnu dynamiku vo vidieckych oblastiach, na životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Chovatelia oviec by mali byť považovaní za netrholových poskytovateľov verejných služieb a to z dôvodu ich udržateľného spôsobu produkcie, ochrany pôdy pred zanedbaním a udržiavaním činnosti v ohrozených vidieckych oblastiach a mali by byť primerane finančne ohodnotení.
8. Možnosť poskytnutia viazanej podpory po roku 2013 (napríklad podľa hustoty využívania, podľa plochy, atď.) a preskúmaním iných budúcich podporných mechanizmov na lepšiu ochranu ovčiarstva je životne dôležitou podmienkou zachovania produkcie oviec do budúcnosti. Sezónne pasenie oviec na kôz na malých kúskoch vlastnenej / prenájatej pôdy je mimoriadne ohrozené a závisí na viazanej podpore napojenej na počet chovaných oviec alebo kôz.
9. Podpora chovu oviec by mala byť zameraná na aktívnych farmárov.
10. Z hľadiska krížového plnenia, aby sme dosiahli proporcionálnu a jednotnú implementáciu kontrol a sankcií vo všetkých členských štátoch, mala by existovať určitá miera tolerancie v prípade poruchy čítania elektronických kódov a neúmyselnej straty ušných značiek / neúmyselného nedodržania podmienok. Navyše, kontroly by mali byť oznámené v dostatočnom predstihu a mala by existovať synchronizácia kontrol vykonaných jednotlivými vládami a EÚ. Krížové plnenie by sa malo zaoberať kritickými aspektmi z hľadiska rizík. Pozornosť by sa mala venovať aj rizikám poškodenia zdravia zvierat: infekcii uší, čo je špecifikum pre ovce a kozy.
11. V prípade potreby by v sektore oviec mala byť podporovaná reštrukturalizácia. Or-

ganizácie výrobcov by mali byť podporované tak, aby mohli spoločne sústreďovať dodávky, znižovať náklady na spracovanie a predaj produktov a aby boli pridanou hodnotou pre producentov. Možnosťou je aj podpora pri zásobovaní lokálnych trhov.

Transparentnosť v potravinovom reťazci

12. Aby sa zlepšil spôsob rozdeľovania marže v rámci potravinového reťazca, či už za mäso alebo iné produkty odvodené od produkcie oviec, musia byť kľúčoví hráči v sektore ako aj verejnosť plne transparentným spôsobom informovaní o cene ovčieho mäsa vo fáze výroby, spracovania, distribúcie a spotreby. Transparentné informácie o nastavovaní cien sú potrebným krokom k zníženiu nerovnováhy v potravinovom reťazci, či dokonca ku kontrole zneužívajúcich marží zavedených niektorými predajcami a poškodzujúcimi ostatné ohniská potravinového reťazca a spotrebiteľov. Koniec-koncov, toto by malo pomôcť pri ochrane pred prílišným umelým znižovaním výkupných cien.
13. Chovatelia oviec sa majú zaoberať zvýšenými výrobnými nákladmi, ale nie zvýšenými výrobnými cenami a maržami. Teda, v Eúpe je nutné sledovať výrobné náklady, ceny a marže. To umožní lepšie pochopenie trhov a regionálnych rozdielov medzi prevádzkovateľmi, a zároveň sa získa lepšia vyjednávacía pozícia.

Propagácia európskych produktov

14. Ovčie mäso vyrobené lokálne v súlade s európskymi normami ostane pre európsku spoločnosť hodnotou. Udržanie a zvýšenie záujmu spotrebiteľov a hlavne mladých ľudí o ovčie mäso, je veľmi dobrým dôvodom na podporu a zlepšenie propagácie ovčieho mäsa na európskom trhu, obzvlášť poskytovaním informácií o pôvode výrobku a o jeho kvalitách a podporovaním spotreby lokálnych produktov.
15. Kľúčovými myšlienkami organizácie Copa Cogeca pri propagácii poľnohospodárskych produktov sa Komisia musí vážne zaoberať, hlavne z hľadiska celoeurópskych propagačných akcií, transparentnosti a zjednodušovania administratívnych postupov súvisiacich s propagačnými programami. Z tohto dôvodu musí spoločenstvo zvýšiť rozpočet na podporu.
16. Úroveň spotreby ovčieho mäsa v EÚ nedostatočne zodpovedá skutočným vlastnostiam tohto potravinového produktu (poľnohospodárska výroba, ktorá rešpektuje životné prostredie a potreby zvierat, ako aj prísne hygienické a zdravotné normy EÚ a ktorá je poväčšine extenzívna). Zväčšíť by sa teda mala aj možnosť podpory pôvodného ovčieho mäsa z krajín EÚ z rozpočtu spoločenstva, pretože niektoré členské štáty (nové) ešte nemajú označenie kvality EÚ (CHOP a CHZO). Vieme si predstaviť aj

promočné kampane (bezplatnú distribúciu receptov, pripravené rôzne spotrebiteľské balenia na rýchlu prípravu, atď.).

OPATRENIA ZAMERANÉ NA ROZVOJ VIDIEKA

17. Aby sa posilnila pozícia farmárov v potravinovom reťazci, je nutné poskytnúť určité nástroje na podporu rýchleho a účinného dodania na trh, čo by malo zaručiť nízky dopad na životné prostredie, kvalitné a správne informácie pre spotrebiteľov, zníženie počtu nepoľnohospodárskych sprostredkovateľov a spravodlivý a transparentný mechanizmus.
18. Kompenzačné platby za prirodzené znevýhodnené oblasti (LFA) by mali byť zachované v druhom pilieri, s použitím prístupu ktorý berie do úvahy rôznorodosť situácií v rámci celej EÚ-27.
19. Pre sektor oviec sú veľmi dôležité agro-environmentálne opatrenia a mali by byť vypracované tak, aby nezhoršili pomer nákladov a príjmov chovateľov. Tým sa produkcia stane viac ekonomicky a ekologicky udržateľnejšou. Mali by byť prijaté špecifické opatrenia na pomoc pri zachovávaní pastvín a v boji proti klimatickým zmenám, ktoré by znížili tvorbu skleníkových plynov.
20. V rámci programu podpory vidieckych oblastí by sa mala použiť aj kompenzácia za vysoký štandard starostlivosti o potreby zvierat, ktorý prekračuje legislatívnu úroveň EÚ.
21. Pre mladých farmárov táto profesia nie je atraktívna z dôvodu slabého ekonomického výhľadu a vysokých administratívnych nákladov. Na vstup do sektoru by mali byť motivovaní primeranou podporou na zaškolenie a zahájenie činnosti, aby sa zabránilo opusteniu pôdy a aby sa pokračovalo v trvalo udržateľnom chove oviec v Eúpe. Navyše, farmy ktoré poskytujú školenie, by mali byť odmeňované za poskytovanie školenia mladým ľuďom. Pretože majú aj veľký sociálny prínos.
22. Inovácie a šírenie technického know-how budú základom pre optimalizáciu výrobných nákladov a pre zlepšovanie konkurencieschopnosti chovateľov.
23. EÚ musí podporovať vývoj aplikovaného výskumu v tejto oblasti, hlavne s konkrétnym zameraním na zlepšovanie kvality mäsa, zdravia zvierat a krmív pre zvieratá. Do výskumu patrí aj koordinácia medzi organizáciami zodpovednými za genetické vylepšenia.
24. Podpora vzdelania a komunikácie v tejto profesii. Podpora a propagácia chovu oviec / ovčiarkeho remesla sa ukázala ako nesmierne dôležitá, pretože mladí ľudia si musia zabezpečiť svoju budúcnosť. A čo viac, pozitívne správy o prínose ovčích stád a ich produktov pre verejnosť pomôže producentom získať späť verejný záujem. Je teda nutné prijať opatrenia, ktoré umožnia

komunikáciu a výmenu názorov medzi profesionálmi z tohto sektora a verejnosťou vo veľkých a vzdelávacích organizáciách. Podporované by mali byť programy zamerané na mobilizáciu profesionálov a študentov poľnohospodárstva v rôznych krajinách. Navyše, malo by byť podporované vzdelávanie chovateľov, aby na svojich farmách mohli lepšie získavať a uplatňovať vedomosti dosiahnuté vo výskume.

25. V určitých obdobiach roka (bahnenie, strihanie) si chov oviec vyžaduje viac práce. Vypracované a finančne podporované by mali byť programy/nástroje na získavanie a dopĺňanie sezónnych pracovníkov a na podporovanie vzájomnej pomoci medzi farmármi, ktoré farmárom ľahšie pomôžu nájsť robotníkov mimo ich fariem. Také asistenčné programy/nástroje by mali byť k dispozícii pre všetky ovčie farmy, vrátane tých malých.

II. OSTATNÉ ZÁLEŽITOSTI NEPRIAMO SPOJENÉ SO SPP PO ROKU 2013

Kvalita

Označovanie ovčieho mäsa - zdôraznenie pôvodu produktu

26. V kontexte aktuálnych problémov ktorým sektor oviec čelí, existuje nutnosť zlepšiť konkurencieschopnosť európskych producentov, aby mohli na trhu dosiahnuť vyšší príjem a tak zvýšiť ziskovosť svojho podnikania.
27. Európski spotrebitelia musia vedieť, odkiaľ geograficky pochádza ovčie mäso ktoré si kupujú. Aby bolo možné odlíšiť lokálne vyprodukované ovčie mäso od importovaného mäsa, európski producenti a ich družstvá požadujú povinné označovanie pôvodu ovčieho mäsa (vrátane importovaného mäsa) až po miesto predaja. Toto označenie musí povinne obsahovať krajinu pôvodu (pri dovozoch názov tretej krajiny) a pôvod "Európska Únia", spolu, ak si to prevádzkovatelia želajú, s dodatočným označením ako sú informácie o podmienkach produkcie. Európska Komisia by to však mala konzultovať s príslušnými zúčastnenými stranami a mala by zabezpečiť vykonanie štúdie hodnotenia vplyvov. Jej

súčasťou by mala byť detailná analýza prínosu pre chovateľov a pre koncových konzumentov, ako aj nákladov a administratívnej záťaže prevádzkovateľov.

28. Všetky tieto opatrenia by mali pomôcť pridať európskej produkcii hodnotu a zároveň zabezpečiť, aby ceny mäsa ostali dostupné pre spotrebiteľov. Označovanie EU tohto druhu by však nemalo ohroziť geografické označenia a iniciatívy zamerané na označovanie, ktoré už v niektorých krajinách existujú, avšak ktoré sú často považované za zložité (označenia, certifikačné schémy, regionálne kvalitatívne schémy).

Medzinárodný obchod a dovoz

29. Mrazené alebo chladené ovčie mäso dovezené z tretích krajín cestuje tisíce kilometrov a do Európy prichádza často v kľúčových obdobiach, keď by sa dala z európskej produkcie získať najväčšia hodnota (Veľká noc, koncoročné oslavy). Takéto dovozy stláčajú cenu európskych produktov. Copa a Cogeca sú jednoznačne proti akémukoľvek zvýšeniu takýchto dovozov.
30. Ako súčasť bilaterálnych dohôd a rokovaní, zníženie colných taríf môže dramaticky ovplyvniť stabilitu a udržateľnosť ovčieho sektoru v Európe. Copa-Cogeca je proti akémukoľvek zníženiu týchto taríf, pretože to môže veľmi negatívne ovplyvniť konkurencieschopnosť sektoru a navrhuje možnosť stanoviť určité citlivé colné položky pre jahňacinu.
31. Navyše, je nesmierne dôležité aby akékoľvek importované produkty alebo zvieratá použité na produkciu takých produktov spĺňali rovnaké normy týkajúce sa potravinovej bezpečnosti, vystopovateľnosti, identifikácie zvierat, zdravia zvierat a ich welfare, ako aj životného prostredia, aké musia spĺňať európski producenti.

Riziká, ktorým čelí ovčiarstvo

32. Okrem zdravotných rizík musí ovčiarstvo v mnohých európskych regiónoch čeliť neustálemu riziku napadnutia veľkými predátormi (hlavne medvedmi, vlkami, líškami, rysmi a ostatnými dravcami). Takéto útoky spôsobujú farmárom ďalšie dodatočné ná-

klady, napr. na špeciálne oploštenie, vytváranie a udržiavanie ochranných opatrení, ako sú napríklad strážne ovčiarске psy. Tieto útoky stoja za priamymi (strata zvierat) a nepriamymi stratami (napr. potraty, strata mlieka, strata genetickej hodnoty), ktorými ovčie farmy trpia. K nepriamym stratám dochádza napr. aj útoku vlkov, keď sa stádo rozprchá a časť zvierat skončí pod kolesami automobilov. Útoky a straty tohto typu musia byť v prvom rade uznané ako poľnohospodárske riziko a primerane musia byť kompenzované. Všetkým postihnutým farmám má byť poskytnutá primeraná podpora.

33. Pre príslušné manažérske programy je dôležité, aby boli vyvíjané a implementované a pri skúmaní ich dôsledkov by malo byť zabezpečené, že všetky opatrenia pracujú v záujme a nie proti záujmom príslušných fariem.

Propagácia hodnoty vlny a iných vedľajších produktov

34. Napriek mnohým výhodám je vlna momentálne podceňovaným prírodným produktom, zvyčajne používaným ako vedľajší produkt, cena ktorého len ťažko pokryje náklady na strihanie.
35. Umiestnenie vlny na trhu na technické použitie by v praxi nemalo viesť k vyššej administratívnej záťaži, ktorej dôsledkom budú nadmerné náklady a kontroly farmárov. To isté platí aj pre nadmerné legislatívne požiadavky aplikovateľné na dopravu surovej vlny na spracovanie, hlavne tie ktoré sa týkajú schvaľovania vozidiel na takúto dopravu.
36. Musí byť posilnený výskum zameraný na hľadanie nového využitia vlny a produktov piateho kvadrantu. Podporovaný by mal byť rozvoj činností ako je spracovanie vlny v malom, či priemyselné spracovanie vlny (napr. tepelná izolácia, tlmenie hluku a pohlcovanie znečisťujúcich látok), napríklad aj daňovými výhodami.
37. Pilotné projekty podporujúce alternatívne využitie ovčej vlny by mali byť podporované zo zdrojov EU, aby v tejto oblasti boli stimulované inovačné aktivity. □

BRYNDZA

Tradičná bryndza

Je probiotická potravina - mikrobiálny fenomén Slovenska. Bryndza ako fermentovaný mliečny produkt je výdatným zdrojom kvalitných bielkovín, tukov, minerálov a vitamínov Bkomplexu (riboflavín, niacín, vitamín B6, vitamín B12) a bohatého spektra užitočných mikroorganizmov: • L. brevis, L. collinoides, L. fermentum, L. paracasei, L. buchneri, L. collinoides, L. curvatus, L. delbrueckii, L. acidophilus, L. rhamnosus, L. helveticus, E. faecium, E. faecalis, E. durans, E. hirae, Lactococcus lactis, Leuconostoc lactis, Galactomyces geotrichum, Kluyveromyces lactis, Mucor circinelloides.

Kyselina mliečna a ďalšie organické kyseliny tvoriace sa počas fermentácie spôsobujú jemnejšiu koaguláciu kazeínu, v dôsledku čoho je bielkovina stráviteľnejšia ako pôvodná v mlieku.

K zvýšenej stráviteľnosti kazeínu prispievajú aj mliečne baktérie, ktoré ho čiastočne natrávia už počas zrenia syra na salaši a v bryn-

dziarni. Dôkazom je vyšší obsah voľných aminokyselín v bryndzi než v pôvodnom mlieku. Počas spracovania mlieka na ovčí syr a bryndzu bol zaznamenaný aj úbytok mliečného cukru, čo je významné pre jedincov s intoleranciou laktózy. Aktivitou lipáz mliečnych baktérií sú natravované aj tuky, z ktorých sa odštiepujú voľné mastné kyseliny. V priebehu fermentácie vznikajú činnosťou niektorých mliečnych baktérií konjugované izoméry esenciálnej kyseliny linolovej (CLA), ktoré sú v gastrointestinálnom trakte absorbované účinnejšie ako pôvodná kyselina linolová, čo predstavuje významný zdravotný benefit. Mliečne baktérie nachádzajúce sa v bryndzi sa vyznačujú nielen inhibíciou patogénov, ale aj antioxidačnou aktivitou. Znižujú riziko oxidačného stresu, ktorý je dôsledkom akumulácie prebytočných a škodlivých reaktívnych kyslíkových radikálov. Mliečne baktérie ochraňujú krvné proteíny vrátane LDL cholesterolu pred oxidáciou, čiže majú antiaterogénne vlastnosti. Mliečne baktérie pomáhajú zneškodňovať aj ďalšie rizikové faktory srdcovocievnych a iných civilizačných ochorení. Okrem znižovania krvného tlaku redukujú aj obsah cholesterolu, čo je jednou z charakteristických vlastností všetkých doteraz izolovaných kmeňov laktobacilov, laktokokov a enterokokov. V in vitro podmienkach jednotlivé izoláty viažu cholesterol v rozsahu od 12 do 56%. V tradičnej bryndzi vyrobenej zo surového nepasterizovaného mlieka je oveľa viac mliečnych baktérií ako v jogurtoch a acidofilnom mlieku.

Kým v týchto sa nachádzajú najčastejšie iba dva druhy mliečnych baktérií (*Streptococcus thermophilus* sa takmer spravidla kombinuje s niektorým druhom rodu *Lactobacillus*), v bryndzi je ich čo do druhovej rôznorodosti až desaťnásobok. Podobne je to aj s celkovým počtom mikroorganizmov, ktorý v grame bryndze dosahuje hodnoty cca 1 miliardu. A navyše, tradičná slovenská bryndza vyrobená z nepasterizovaného ovčieho mlieka má zachované všetky biologicky aktívne zložky pôvodného mlieka.

V nedávno zrealizovanom prvom klinickom testovaní tradičnej bryndze bol po 8 týždňoch konzumácie (denne 100 g) v súbore 24 dobrovoľníkov zistený štatisticky významný pokles hladiny celkového cholesterolu ako aj LDL cholesterolu. Pokles bol výraznejší v skupine s vyššími východiskovými hodnotami celkového cholesterolu. V skupine s nízkymi hodnotami HDL cholesterolu sa zistil signifikantný vzostup po ukončení pokusu. Prekvapivým nálezom bol pokles hladín glykémie, sérového kreatinínu, C-reaktívneho proteínu a hodnot krvného tlaku. Existujú nespochybniteľné dôkazy o význame mlieka a osobitne fermentovaného mliekavo výžive a prevencii civilizačných ochorení vrátane osteoporózy. Mlieko, syry a najmä zakysané mlieka sú významnými dodávateľmi vápnika do organizmu. Z hľadiska obsahu vápnika je ovčie mlieko mimoriadne cenné.

Kým 100 gramov kravského mlieka obsahuje 100-120 mg vápnika, jeho obsah v ovčom mlieku je až dvojnásobný. Tomu zodpovedajú aj hodnoty

ty vápnika a ostatných zložiek v mliečnych produktoch. Kým v 100 g tavených syrov vyrobených z kravského mlieka sa nachádza 200 až 300 mg vápnika, v bryndzi je to 650 až 700 mg. Aj keď na etikete tavených syrov vyrobených z kravského mlieka je vyznačený obsah vápnika vysoký, telo ho nedokáže využiť. Technológia tavených syrov vyžaduje použitie taviacich solí, ktoré tvoria s vápnikom nerozpustné a črevom nevstrebateľné komplexy, ktoré na spevňovanie kostí sú nepoužiteľné.

Bryndza vyrobená bez akéhokoľvek tepelného spracovania sa v mnohých vlastnostiach líši od ostatných syrov. V dôsledku nižšieho pH ako v pôvodnom mlieku sa vápnik v nej nachádza v ionizovanom stave, čo zvyšuje jeho využitie organizmom v mlieku. Tepelným spracovaním sa inaktivujú niektoré natívne látky (napr. enzýmy), takže využitelnosť vápnika z kravského mlieka klesne až na 20%. Konzumáciu fermentovaných produktov z hľadiska prísunu vápnika pre organizmus opodstatňuje aj nedávne zistenie, že mliečne baktérie pomáhajú zvyšovať vstrebávanie vápnika a ostatných minerálov i vitamínov, a to aj hrubom čreve. Okrem iného zvýšený príjem vápnika a vitamínu D ochraňuje pred vznikom rakoviny hrubého čreva. Vysoký obsah mliečnych baktérií v bryndzi môže mať význam aj z hľadiska dozrievania a regulácie kompetentného imunitného systému.

Experimentálne je dokázané, že kolonizovanie bezmikrobiálnych zvierat nepatogénnymi baktériami ihneď indukuje rýchle množenie inraepitelových lymfocytov a koncentrácia imunoglobulínov v sére sa významne zvýši. Bohatý výskyt mliečnych baktérií v tradičnej bryndzi môže mať význam aj z hľadiska prevencie alergických ochorení, pretože je dokázané, že niektoré mliečne (probiotické) baktérie účinky majú. Odborníci sa prikláňajú k názoru, že alergické, ale aj iné ochorenia sú dôsledkom nedostatočného osídľovania makroorganizmu mikroorganizmami v priebehu ontogenézy (hygienická hypotéza). V minulosti bola potrava bohatšia na prospešné mikroorganizmy, takže makroorganizmus bol nimi intenzívnejšie osídľovaný. Bryndza môže tento „civilizačný“ nedostatok substituovať, a tak plniť zdravotne prospešnú funkciu aj pri nápravách imunitnej nedostatočnosti. Napriek vysokému obsahu tukov (45-48% v sušine, toľko ako sa nachádza vo väčšine tavených a tvrdých syrov), odborníci na zdravú výživu zaraďujú tradičnú slovenskú bryndzu vďaka jej unikátnym vlastnostiam do skupiny potravín odporúčaných v antisklerotickej výžive.

Aj epidemiologické štúdie potvrdzujú, že existuje inverzný vzťah medzi diétou obsahujúcou fermentované mliečne produkty a rakovinou hrubého čreva. Ako príklad zdravotne prospešného účinku fermentovaných mliečnych produktov sa už dlhšie spomínajú výsledky epidemiologických štúdií realizovaných v Škandinávii. Vo Fínsku napriek vysokému podielu tukov v potrave výskyt kolorektálneho karcinómu je nízky, čo sa zdôvodňuje vysokou konzumáciou mlieka a fermentovaných mliečnych produktov.

Niektoré črevné baktérie zohrávajú významnú úlohu v iniciovaní rakoviny hrubého čreva tým, že produkujú karcinogény, prokarcinogény a kokarcinogény. V stolici populácie, v diéte, ktorej prevládajú červené mäso a nízky príjem zeleniny a ovocia, sa zistil zvýšený obsah N-nitrozolúčenín, ktoré patria medzi genotoxické substancie známe ako iniciátory a promotory kolorektálneho karcinómu. Iná skupina karcinogénov potravinového pôvodu sú heterocyklické aromatické aminy, ktoré vznikajú z bielkovín tepelným spracovaním mäsa. Niektoré črevné baktérie silno zvyšujú poškodenie DNA v bunkách hrubého čreva indukovaného heterocyklickými aminami, kým iné, napr. mliečne baktérie ich detoxikujú. Baktérie rodu *Bacteroides* a *Clostridium* zvyšujú incidenciu tumorov hrubého čreva u experimentálnych zvierat, zatiaľ čo baktérie rodu *Lactobacillus*, *Bifidobacterium* i. zabraňujú tumorogénne. Existujú štúdie, ktoré poukazujú, že zloženie črevnej mikrobioty môže u ľudí mať rôzne riziko vzniku rakoviny hrubého čreva. Nízke riziko je spojené s prítomnosťou *Lactobacillus acidophilus*, *Lactobacillus S06* a *Eubacterium aerofaciens*. Vysoké riziko predstavuje hojné zastúpenie najmä druhov *r. Bacteroides* (*B. vulgatus*, *stercoris*) ako aj bifidobaktérií (*Bifidobacterium longum*, *B. angulatum*, *B. adolescentis*).

Tieto prekvapujúce výsledky korelujú už s dávnejším zistením, že *Bifidobacterium infantis* je početnejšie zastúpený u konzumentov „západnej“ diéty ako u natívnych Japoncov. Z týchto a podobných štúdií sa zdá, že mikrobiota hrubého čreva je najvýznamnejším environmentálnym faktorom, ktorý ovplyvňuje rakovinu hrubého čreva u ľudí.

Niektoré zložky črevnej mikrobioty vďaka ich enzýmovej výbave významne participujú na tvorbe karcinogénov in situ v hrubom čreve. Aj keď zatiaľ neexistuje priamy dôkaz, že črevné baktérie zvyšujú incidenciu rakoviny hrubého čreva, výsledky analýz fekálnych mutagénov takúto možnosť silne podporujú. Existuje už dosť dôkazov o tom, že bakteriálne enzýmy produkujú v hrubom čreve mutagény/karcinogény alebo promotory nádorov. Obmedzenie producentov „karcinogénnych“ enzýmov inými zložkami autochtónnej črevnej mikrobioty, napr. probiotickými mliečnymi baktériami a úpravou diéty, možno považovať za jeden z najvýznamnejších prostriedkov prevencie rakoviny hrubého čreva.

Keďže probiotiká ako aj prebiotiká sa vyznačujú významnými funkčnými a zdravotne prospešnými účinkami, ich uplatneniu vo forme funkčných potravín ako aj liekových foriem sa pripisuje veľká budúcnosť. Probiotiká a prebiotiká zaujmú významné postavenie v prevencii a terapii najčastejších ochorení, ktoré ľudstvo postihujú: kardiovaskulárne ochorenia, rakovina, hypercholesterolemia, osteoporóza, diabetes mellitus, atopické ochorenia, imunodeficiencie a i.

Spracoval:
Ing. Ján Keresteš
Predseda cechu bryndziarov

Zápisnica zo zasadnutia Klubu chovateľov pôvodnej valašky pri ZCHOK, konaného dňa 22. 6. 2011 v Kvačanoch

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Program zasadnutia:

1. Otvorenie
2. Voľba predsedu klubu
3. Rôzne
4. Záver.

K bodu 1)

Zasadnutie otvoril riaditeľ ZCHOK Ing. Reľovský. Informoval prítomných, že klub sa bude riadiť stanovami ZCHOK. Vzhľadom na to, že sa pripravuje zmena stanov ZCHOK, vyzval prítomných, aby sa ako členovia ZCHOK aktívne zúčastnili pripomienkového konania k stanovám.

K bodu 2)

Za predsedu klubu bol navrhnutý a členmi klubu jednomyselne zvolený Doc. Ing. Karol Kočík, PhD.

Novozvolený predseda prezentoval svoju predstavu o činnosti klubu

K bodu 3)

Ing. Reľovský informoval, že predseda klubu

bu bude pozývaný na zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK(ŠR), kde dostane možnosť riešiť problémy a prezentovať návrhy členov klubu k problematike šľachtenia. Klub dostane priestor na svoju prezentáciu na web-stránke ZCHOK aj vo Zväzovom časopise. Prisľúbil pomoc šľachtiteľov ZCHOK pri výbere fenotypovo vhodných jedincov pri bonitáciách v šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov. Informácie budú posielané predsedovi klubu. Ďalej sľúbil poslať predsedovi klubu kontakty na producentov baranov pôvodná valaška.

Ing. Šutý oboznámil členov klubu s postupom pri zápise oviec do plemennej knihy. Upozornil na problém zápisu pôvodných valašiek do PK podľa nového systému hodnotenia, bude to riešené na zasadnutí ŠR. Prisľúbil poslať členom klubu elektronicky plemenný štandard a nový systém hodnotenia valašiek.

Členovia klubu prerokovali problematiku rozmiestnenia plemenných baranov z tohtoročnej produkcie

K bodu 4)

Ing. Reľovský poprial novozvolenému predsedovi veľa úspechov v práci a zasadnutie ukončil.

Dopad selekčných tlakov na produkciu plemenných baranov

Výber a produkcia plemenných baranov pre naše chovy je jednou z najdôležitejších úloh plemenárskej práce. Zabezpečenie dobrého plemenného materiálu v šľachtiteľských chovoch nie je jednoduchá a ani lacná záležitosť. Výberová základňa musí byť dostatočne veľká, aby sme mohli vybrať jedince, ktoré budú spĺňať všetky selekčné kritériá. Prvé výbery baránkov sa robia na základe podkladov o úžitkovosti rodičov, ktoré sa využívajú už pri vypracovaní individuálnych pripárovacích plánov.

¹Ing. Dušan Apolen,

²Ing. Martina Rafajová

¹Centrum výskumu živočíšnej výroby, Nitra

²Plemenárske služby SR, štátny podnik

Pre chovateľov oviec je v súčasnosti veľmi dôležitý program selekcie oviec rezistentných proti scrapii. Ide o náročnú úlohu, s vážnymi ekonomickými dôsledkami. Zásady programu eradikácie scrapie, ktorý sme začali realizovať v roku 2004, sú všetkým zainteresovaným inštitúciám a chovateľom oviec viac-menej známe. Boli publikované vo viacerých odborných časopisoch, na seminároch a konferenciách. V súčasnosti sme v štádiu, kedy boli získané výsledky programu komplexne analyzované a na základe analýz sa urobili v programe podľa potreby viaceré zmeny resp. modifikácie.

V predkladanom príspevku chceme poskytnúť chovateľskej verejnosti základné informácie o početnom výpadku baranov počas odchovu. Podkladom sú údaje pracovníkov Plemenárskych služieb Slovenskej republiky za roky 2000 až 2009.

Počas odchovu plemenných baranov dochádza k prirodzenému výpadku v dôsledku úhynu, prejavu vážnych exteriérových, alebo vývojových nedostatkov. Značná časť zvierat je v posledných rokoch vyradená práve realizáciou spomínaného programu eradikácie scrapie. Tieto opatrenia v posledných rokoch, zúžili výberovú základňu plemenníkov, čo má dopad na pozvoľnejšie napredovanie pri zvyšovaní rozhodujúcich úžitkových parametrov, ktoré ovplyvňujú ekonomiku chovu.

V tabuľke 1 uvádzame početné stavy baránkov najpočetnejšie zastúpených plemien pri prvot-

nom výbere, konečný stav plemenných baranov zaradených do chovu po nákupných trhoch a percento vyradených zvierat počas odchovu.

Analyzovať úroveň početného výpadku baranov v jednotlivých rokoch nie je jednoduché, pretože nemáme presné podklady o príčinách vyradenia resp. neprihlásenia baranov na nákupné trhy. Okrem úhynu v dôsledku ochorení sa na tomto výpadku štandardne najviac podieľajú vyradené zvieratá s rôznymi exteriérovými vadami telesnej stavby (končatín, predkusu, podkusu), vývoja semenníkov a celkového slabého telesného vývoja. Početný výpadok takýchto zvierat v priebehu odchovu určite nie je zanedbateľný a ovplyvňuje náklady spojené s odchovom plemenných baranov. Môžeme však dedukovať, že vysoký výpadok mladých baranov narodených v roku 2003 a 2004 (50,26% resp. 42,92%) spôsobilo zahájenie programu eradikácie scrapie, keď sa hneď v prvom roku navrhli dosť prísne selekčné kritériá bez analýzy, aký to bude mať dopad na chovateľa a na zabezpečenie plemenitby v chovoch. V tomto období boli vyradené z chovu barany 4. a 5. rizikovej skupiny. Ďalšie sprísnenie selekčných kritérií v roku 2008, kedy boli jedince genotypu ARQ/ARQ preradené z 3. rizikovej skupiny do 4., spôsobilo ďalšie zvýšenie počtu vyradených baranov narodených v rokoch 2008 a 2009. Túto situáciu názorne dokumentuje graf 1. Údaje o zaradených ako aj vyradených baranoch v roku 2010 nie sú zatiaľ k dispozícii.

Všetky tieto skutočnosti sa odrážajú v cene plemenných baranov a v dnešnej zlej finančnej situácii chovateľov oviec to má viaceré negatívne dopady. V prvom rade zníženie celkového počtu nakúpených baranov a tým aj strata pre ich producentov. Ďalším negatívom je nákup lacnejších baranov, zaradených do nižších výsledných tried čoho následkom je pozvoľnejšie napredovanie vo zvyšovaní parametrov úžitkovosti.

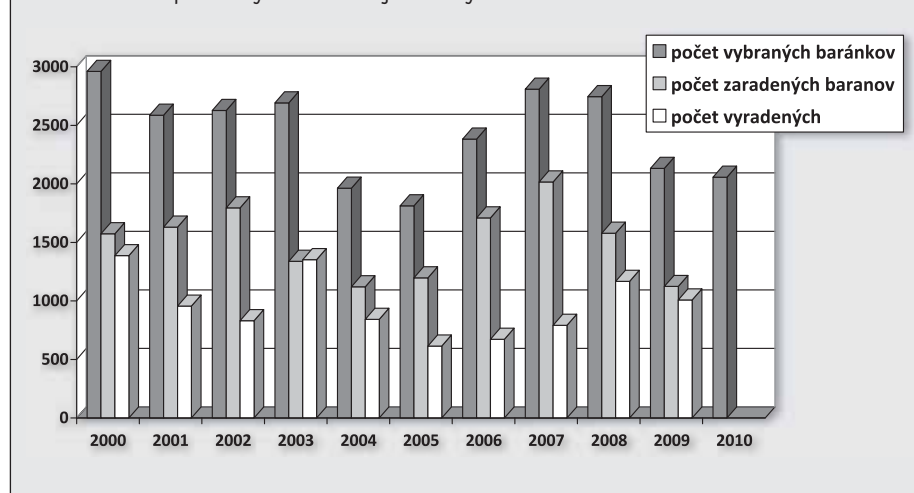
Riešiť danú situáciu nie je jednoduché. Straty u producentov plemenných baranov sa musia v trhoch hospodárstva kompenzovať zvyšovaním ceny. Dobrý chovateľ má záujem nakúpiť čo najlepších plemenných baranov, za ktorých je ochotný zaplatiť aj vyššiu cenu. Ak urobí tento krok, je nutné barana čo najefektívnejšie využiť. Získať čo najviac jahničiek, u ktorých sa budú jeho genetické vlastnosti prejavovať a baránkov, ktorí genetickú informáciu odovzdajú ďalej. Tento stav je reálny v šľachtiteľských chovoch. V ostatných chovoch je ďalší prenos genetickej informácie zakúpeného špičkového plemenníka možný iba cestou potomstva samičieho pohlavia.

V závere chceme vysloviť presvedčenie, že aj napriek problémom, ktoré sú spojené s odchovom plemenných baranov, podarí sa aj v budúcnosti vyprodukovať potrebný počet kvalitných plemenníkov s vysokou plemennou hodnotou, ktoré budú zárukou zvelaďovania našich chovov. □

Tab. 1: Početné stavy plemenných baranov v jednotlivých rokoch

Rok narodenia	Počet vybraných baránkov	Počet zaradených do chovu	% vyradených baranov
2000	2961	1574	48,84
2001	2587	1631	36,95
2002	2627	1796	31,63
2003	2692	1339	50,26
2004	1964	1121	42,92
2005	1813	1198	33,92
2006	2383	1710	28,24
2007	2809	2017	28,20
2008	2746	1579	40,62
2009	2133	1124	47,30
spolu	11884	7628	35,81

Graf č.3: Počet plemenných baranov v jednotlivých rokoch.

Ovečka, ovečka trojaký úžitok...

V súčasnom období chov oviec napreduje milovými krokmi čo sa týka mnohoplodnosti, úžitkovosti či už mliečnej alebo mäsovej. Na základe týchto ukazovateľov sa nám núka otázka ako máme zabezpečenú úroveň výživy našich stád. Väčšina chovateľov aj v súčasnom období zabezpečuje výživu v letnom období formou pastvy, v zimnom období viac menej senom, poprípade prídavkom šrotov. Je takáto úroveň výživy postačujúca na nároky, ktoré sú kladené na naše stáda.

Letné obdobie: obdobie jar-leto-jeseň v chove oviec je u väčšiny chovateľov zabezpečované pastvy. Dajme si otázku aké sú to pastvy? Sú tieto pastvy dostatočne ošetrované a prihnojované? Na základe týchto faktorov je potrebné si uvedomiť či takáto výživa je postačujúca na nároky, ktoré sú v tomto období kladené na zvieratá. Už len produkcia mlieka u bahníčiek si vyžaduje pozornosť na množstvo príjmu a výdaju minerálnych látok. Pri produkcii 1 Kg mlieka sa z organizmu priemerne vyplavujú minerálne prvky ako: vápnik 2,8g; fosfor 3,4g; horčík 0,4g, čiže aj pri priemerných živinových ukazovateľoch trvalých trávnych porastoch je nutnosť organizmu dobíjať látkami, ktoré sú z organizmu vyplavované. Jednou z vhodných foriem je nedostatok vitamínov - minerálnych látok dodávať do organizmu vo forme lizov. Tieto lizy sú v dvoch formách ako hotový liz alebo instantný liz (ktorý si chovateľ vyhotoví sám). Ďalšou formou je možnosť vitamínovo-minerálne látky dodávať do organizmu cez jadrové krmivá čiže kompletne krmné zmesi v ktorej sú tieto látky aplikované cez vitamínovo-minerálny premix. Prídavok jadra je aj v období pastvy veľmi dôležitou zložkou výživy, ako aj na začiatku laktácie pre dostatočné pokrytie vysokej potreby živín, v množstve KKZ 0,3 – 0,4 Kg/bahnička deň ale aj v druhej polovici laktácie, kde tento prídavok má vplyv na kondíciu. Kondícia práve v druhej polovici laktácie nám predurčuje dosiahnutie dobrých reprodukčných ukazovateľov. Čiže aj v období pripúšťania je dôležité bahničky a barany udržať v dobrom kondičnom stave. Práve v tomto období nemôžeme zabúdať na pokrytie organizmu dostatkom vitamínov - minerálnych látok. Významné postavenie z hľadiska plodnosti majú vitamíny A, D a E ako aj minerálne prvky Ca, Mg, P, Na, Mn, Zn, Cu, I.

Vitamín A: sa zúčastňuje na tvorbe, ochrane a regenerácii kože. Podporuje zdravotný stav, rast a plodnosť.

Pri jeho nedostatku sa spomaľuje rast, vznik chorobných zmien kože, znižuje sa rezistencia pohlavných orgánov. Spomaľuje vývoj pohlavných orgánov a oneskoruje dospievanie. Pri gravidných zvieratách spôsobuje embryonálnu mortalitu, potrat, pomalú involúciu maternice.

Vitamín D: jeho účinok sa uplatňuje hlavne cez metabolizmus vápnika a fosforu. Nedostatok vyvoláva poruchy pohlavných funkcií, deformácia kostí, kĺbov a poruchy rastu.

Vitamín E: funkciou vitamínu E je vývoj základov pohlavných žliaz a ich funkcia, príprava a ochrana gravidity. Nedostatok je sprevádzaný výskytom embryonálnych mortalít.

Fosfor: čo sa týka minerálnych látok má úzky vzťah k plodnosti a látkovej premene. Najlepšia forma vstrebávania je z monofosfátov. Nedostatok fosforu má za príčinu nedostatočné prejavy ruje, znižuje sa percento oplodnenia, oneskorenie dospievania.

Vápnik: hlavnou funkciou vápnika je tvorba štruktúry kostného tkaniva. Pri nedostatku vápnika v organizme sa prejavuje poruchami pri tvorbe kostí. Kostí sú slabé a lámu sa.

Horčík (Mg): uplatňuje sa ako aktivátor enzýmových systémov. Nedostatok horčíka vyvoláva spomalenie rastu a poruchy svalovej a nervovej činnosti.

Sodík (Na): hlavná funkcia sodíka je pri regulácii osmotického tlaku a udržiavanie acidobazickej rovnováhy. Nedostatok vyvoláva poruchy plodnosti, katarový zápal endometria.

Mangán (Mn): dôležitou funkciou je zlepšenie príjmu a ukladania vápnika a fosforu v kostiach. Nedostatok ovplyvňuje vývoj a funkcie pohlavných orgánov. Nedostatok sa prejavuje oneskorením pohlavnej dospelosti, zníženou reprodukciou a zníženou ovariálnou činnosťou.

Zinok (Zn): funkcia zinku úzko súvisí s proce-

som rozmnožovania, priaznivo pôsobí na funkčnosť pohlavných žliaz a na druhej strane aktivuje hormonálnu činnosť hypofýzy, čo ovplyvňuje činnosť pohlavných žliaz. Nedostatok zinku vyvoláva zníženie rastu, dermatitídu, pomalý rast vlnovlasov, lámavosť a vypadávanie.

Meď (Cu): dôležitú funkciu zohráva pri raste a pigmentácii vlny ako aj zabezpečuje rezistenciu slizníc a stimuluje ovuláciu. Nedostatok spôsobuje potraty a predčasnú pôrodu.

Jód (I): nepostrádateľný pre funkciu štítnej žľazy. Nedostatok znižuje rast mladých zvierat, znižuje produkciu mlieka, zmetanie, rodenie slabých mláďat.

Zimné obdobie: v zimných mesiacoch väčšina chovateľov pristupuje ku kŕmeniu bahníčiek výhradne iba senom s prídavkom jadra (KKZ) poprípade kusom kamennej soli. No aj v tomto období si treba uvedomiť, že bahničky aj keď neprodukujú mlieko rastie v nich plod (plody), ktorý tiež na svoj rast potrebuje dostatočnú výživu, či už cez príjem objemových krmív, ale aj vitamínov - minerálnych doplnkov. Napadá ma myšlienka ako isto aj iných chovateľov, prečo aj v tomto období sa nesnažíme obohatiť kŕmnu dávku o prídavok nezávadných a kvalitných konzervovaných krmív ako polobielkovinových, bielkovinových alebo sacharidových. Tieto krmivá v neposlednom rade schutňujú kŕmnu dávku a obohacujú ju o mnoho výživných látok ako aj minerálov a vitamínov. To sú faktory, ktorými si zabezpečíme ľahšie pôrody, znížime percento mŕtvo narodených jahniat, vyššiu životaschopnosť a zdravšiu generáciu, ktorú si pripravujeme na ďalšiu a čím ďalej vyššiu produkciu.

Na základe týchto faktov je potrebné sa zamyslieť a položiť si otázku, či naozaj v našich produkčných chovoch je zabezpečená dostatočná úroveň výživy pre potreby organizmu nastaveného na tak vysokú produkciu či už mlieka, mäsa alebo jahniat.

Ing. Martin Ragač

tekro

Potreba vitamínov - minerálnych látok pre bahničky

Ukazovateľ	Merná jednotka	Hodnota ukazovateľov pre									
		plemená ľahšieho typu					plemená ťahšieho typu				
		jalové	prvé 2mesiace kotnosti	posledné 3mesiace kotnosti	jedno jahňa	dve jahňatá	jalové	prvé 2mesiace kotnosti	posledné 3mesiace kotnosti	jedno jahňa	dve jahňatá
Ca	g	3	5	8	8	10	4	7	9	9	12
Mg	g	0,6	0,7	0,8	1,5	2	0,6	0,7	0,8	1,5	2
P	g	2	4	4	4	4	4	4	4	7	9
Na	g	1,5	2	2,5	2,5	3	2	2,5	3	3	3,5
Mn	mg	60	70	90	90	100	70	80	100	100	110
Zn	mg	60	70	90	90	100	70	80	100	100	110
Cu	mg	8	9	11	12	13	9	11	13	13	dve 14
I	mg	0,14	0,17	0,2	0,22	0,24	0,17	0,2	0,23	0,24	0,26
Vitamín A	m.j.	4000	7200	9200	10000	11200	4800	8000	10000	10800	11200
Vitamín D	m.j.	600	700	900	900	1000	550	750	950	950	1000

Regionálna výstava oviec a kôz Kamenica a Nákupný trh na plemenné barany

Dňa 15.6.2010 sa chovatelia oviec a kôz z regiónov Východného Slovenska opäť stretli na Regionálnej výstave oviec a kôz a Nákupnom trhu v Kamenici, vo vynovených priestoroch chovateľky SHR Martiny Angelovičovej. Tento rok to bol už piaty ročník na farme oviec v Kamenici. Na trhu boli predvedené plemenné barany plemena cigája, lacauene, suffolk, merino, východofrízske a krížence. Aj v tomto roku bol trh zaradený do kalendára výstav Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka. Aj vďaka tomu sa mohla uskutočniť výstava oviec a kôz. To, že je táto výstava veľmi významná a vydarená potvrdili svojou účasťou zástupcovia ministerstva. Deň v prítomnosti chovateľov na výstave strávila riaditeľka Odboru živočíšnej výroby Ing. Andrea Hrdá a Ing. Róbert Mészároš z Odboru živočíšnej výroby - referát ovce, kozy a plemenárstvo.

Zväzu sa v tomto roku podarilo organizačne zabezpečiť bohatú účasť vystavovaných zvierat. Chcel by som touto cestou poďakovať všetkým chovateľom, ktorí na tejto výstave prišli vystaviť svoje zvieratá. Na výstave boli zastúpené ovce aj kozy chované v regióne. Na samotnej farme boli aj tento rok, tak ako sme zvyknutí z minulých rokov, mnohé zmeny. Pribudla budova predajného miesta, ktorá je určite ozdobou farmy. Naznačuje smer, ktorým sa majitelia chcú v budúcnosti uberať.

Farma Kamenica bude miestom, kde sa bude stretávať kultúrny a spoločenský život regiónu s poľnohospodárskou praxou a životom chovateľa. Mohli by sme jej dať prívlastok - „farma otvorená verejnosti“. V regióne horného Šariša prináša obohatenie pre toľko skloňovaný pojem agroturistika.

Za obec Kamenica privítal chovateľov starosta obce pán Ladislav Urda. Za ZCHOK privítal návštevníkov na výstave riaditeľ Zväzu Ing. Slavomír Reľovský. Všetkých hostí privítal sa-

Príhovor Ing. Mészároša

Blahoželanie k Šampiónovi od pani riaditeľky Hrdej

Blahoželanie od zástupcu firmy Sano Ing. Trišča

Ceny odovzdáva Ing. Hrdá

Príhovor Ing. Angeloviča

Pod erbom Farmy Kamenica - Ing. Hrdá, Ing. Mészáros-vľavo, Ing. Angelovič-vpravo

Zástupcovia ministerstva hodnotili aj syry

Zástupcovia ministerstva hodnotia vystavené zvieratá

Hodnotiacia komisia pracuje

možrejme aj domáci pán Ing. Peter Angelovič.

Na výstave sa zúčastnilo 15 chovateľov plemenných baranov, ktorí predviedli 213 plemenných zvierat. Prihlásených bolo 234 zvierat. Organizácia trhov bola tak ako každý rok na výbornej úrovni. Teší nás najmä to, že trh je nie len miestom hodnotenia plemenných baranov ale aj miestom stretnutia chovateľov. V blízkosti farmy prebehla aj ukážka historickej poľnohospodárskej techniky, predávali sa tam výrobky súvisiace chovom oviec. Celý deň výbornú náladu dotvárala ľudová hudba Zamiškovci. Domácom sa podarilo zorganizovať aj súťaž o najlepšie skonštruovaný domáci traktor.

Vyhodnotenie Regionálnej výstavy oviec a kôz Kamenica, ktorá sa konala dňa 15. 6. 2011 v priestoroch SHR Martyiny Angelovičovej, farma Kamenica.

Číslo koterca	Chovateľ	Umiestnenie
Kategória kozy		
1.	Katarína Čekanová, Ružová 58, 08301 Sabinov	III.
2.	Katarína Čekanová, Ružová 58, 08301 Sabinov	II.
3.	Katarína Čekanová, Ružová 58, 08301 Sabinov	I.
Kategória ovce		
4.	AGRIFARM BS spol s.r.o., Samuela Jurkoviča 1603/5, 090 01 Stropkov	II.
6.	Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 046 43 Koprivnica	III.
7.	Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 046 43 Koprivnica	I.

Hodnotiacia komisia: Ing. Slavomír Reľovský – predseda komisie, Ing. Andrea Hrdá, Ing. Róbert Mészáros, Doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc.

Šampión plemenný baran-PD Jarovnice

Spokojní chovatelia

Ocenení boli:

1. Milan Kaminský
2. Emil Gladiš
3. Václav Gladiš

Celé podujatie spĺňalo aj tie najnáročnejšie kritériá pre plnohodnotnú poľnohospodársku výstavu. Takže bez prehánania môžeme výstave dať prívlastok „malý Agrokomplex“.

Barany na NT hodnotila komisia v tomto zložení:

- predseda - Ing. Reľovský
- členovia - Ing. Dvorjak, Ján Novysedlák, MVDr.Kvokačka, Ing.Šutý.

Zapisovatelia boli- Ing. Romaňáková, Ing. Bujňák.

Šampiónom nákupného trhu sa stal baran plemena cigája chovateľa PD Jarovnice. Cenu víťazovi odovzdala Ing. Andrea Hrdá a spoločne s Ing. Mészárosom odovzdávali aj ocenenia úspešným chovateľom oceneným v rámci Regionálnej výstavy oviec a kôz. Vyhodnotenie Regionálnej výstavy oviec a kôz si môžete pozrieť v tabuľke.

Pohľad na malý agrokomplex

Víťazným chovateľom srdečne blahoželáme.

V rámci výstavy oviec a kôz sa uskutočnila aj súťaž o najlepší syr Hornej Torysy. V bohatej ponuke z celého regiónu získali ocenenia:

1. AGRO-LENT, s.r.o., Malý Šariš
2. Bartolomej Smetana
3. Martina Angelovičová

Záverom môžem len tlmočiť dojmy zástupcov ministerstva, ktorí organizácii, priestorom a celkovému dojmu z výstavy vyjadrili veľkú pochvalu a spolu s nami sa tešia na ďalší ročník.

Autor: Ing. Slavomír Reľovský

Autor fotografií:

Ing. Stanislava Romaňáková

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: M.Angelovičová-SHR,Lipany								Dátum NT: 15.06.11	
Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.
			ER	EA	EB	I	II		
701 932 011 Ing.Brudňák	2	2	0	1	1	0	0	2	0
701 548 015 PD Malcov - Lenartov	16	16	9	6	1	0	0	16	0
701 563 016 Raslavice	17	17	4	11	1	0	0	16	1
707 304 050 AGRO-LENT s.r.o., Malý Šariš	27	27	16	10	0	0	0	26	1
707 562 057 Ovčia farma Proč s.r.o.	13	8	0	2	2	0	0	4	4
707 531 059 PD Kapušany	11	11	0	5	6	0	0	11	0
707 580 305 PD Tulčík - Demjata	34	33	16	14	1	0	0	31	2
707 883 918 R. Štastná Farma Palomíno	5	3	0	1	1	0	0	2	1
708 723 007 Fiam Agro Services s.r.o.	7	5	0	3	1	0	0	4	1
708 517 053 PD Jarovnice - Hermanovce	27	25	13	12	0	0	0	25	0
708 517 309 PD Jarovnice - Uz.Pekľany	9	8	7	0	0	0	0	7	1
711 711 125 AGRIFARM BS spol.s r.o.	9	9	0	5	2	2	0	9	0
711 711 126 AGRIFARM BS spol. s r.o.	2	2	0	2	0	0	0	2	0
711 708 381 Agroekoslužby s.r.o.,Bukovce	19	15	0	4	7	0	0	11	4
712 101 001 Miestna organiz. SZCH Železník	3	2	0	0	2	0	0	2	0
713 505 096 Agrodružstvo Bystré	9	9	4	5	0	0	0	9	0
713 505 361 Agrodružstvo Bystré	10	10	1	8	1	0	0	10	0
810 522 080 PD Odorin - Porač	14	11	1	3	6	1	0	11	0
Celkom za NT 15.06.11	234	213	71	92	32	3	0	198	15

Vyhodnotenie nákupného trhu na plemenné barany v Trenčianskej Teplej

Dňa 18.5.2011 sa uskutočnil v poradí druhý nákupný trh na plemenné barany v tomto roku v priestoroch tržnice CVŽV, Ústav chovu oviec Trenčianska Teplá.

Úvodné slovo k otvoreniu nákupného trhu predniesol Ing. Slavomír Reľovský, poverený vedením nákupného trhu. Privítal členov Výberovej komisie pre ovce pri MP SR a všetkých prítomných chovateľov. Predstavil komisiu, ktorú menovala na hodnotenie baranov predsedníčka Výberovej komisie pre ovce pri MPRV SR a oboznámil chovateľov s organizačným zabezpečením trhu.

O 9.30 hod. komisia v zložení doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc (SZCH Bratislava), Peter Vároš (PS SR, š.p., RS Žilina), MVDR. Viera Bartošová (RVPS Trenčín), Ing. Rudolf Bobček (PD Sklabiná), Ing. Jarmila Dúbravská, PhD. (SZCH Bratislava), Ing. Július Šutý (ZCHOK) začala hodnotenie predvedených plemenných baranov. Za zapisovateľov boli menovaní Ing. Július Šutý (ZCHOK na Slovensku) a p. Peter Vároš (PS SR, š.p.). Na hodnotenie boli predvedené plemenné barany chovateľa CVŽV ÚCHO Trenčianska

Teplá. Hodnotených boli plemenné barany plemien lacaune, zošlachtená valaška, cigája a krížence zošlachtenej valašky a cigája s rôznymi podielmi krvi mliekových plemien.

Záverom hodnotenia bolo vyhlá-

senie víťaza nákupného trhu. Hodnotiacia komisia vyhlásila za víťaza nákupného trhu v Trenčianskej Teplej za rok 2011 plemenného barana číslo katalógu 30, plemeno lacaune, číslo CEHZ SK 1636448. Ocenenie víťaza nákupného trhu z rúk riaditeľa ZCHOK Ing. Slavomíra Reľovského prevzala riaditeľka CVŽV Nitra Mgr. Dana Peškovičová, PhD. Súčasne bola požiadaná o predve-

denie víťazného barana na výstave AGROKOMPLEX 2011.

Na záver chceme poďakovať prenajímateľovi tržnice CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá, za veľmi dobré technické zabezpečenie priebehu nákupného trhu.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené výsledky hodnotenia baranov.

Autor článku: Ing. Július Šutý (ZCHOK na Slovensku – družstvo)

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: CVŽV ÚH Trenčianska Teplá								Dátum NT: 18.05.11	
Počet Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.
			ER	EA	EB	I	II		
309 381 060 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	14	13	2	8	3	0	0	13	0
309 381 061 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	24	22	6	11	5	0	0	22	0
309 381 064 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	15	15	0	9	6	0	0	15	0
309 381 201 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	14	14	4	8	2	0	0	14	0
Celkom za NT 18.05.11	67	64	12	36	16	0	0	64	0

Bude bryndza ešte bryndza?

Bryndza na Slovensku je doposiaľ fenomén a už hádam nič typickejšie pre Slovensko nenájdem. O zdravotných, preventívnych účinkoch a o jej mieste v každej slovenskej kuchyni hádam ani netreba písať.

Určite je všetkým známe, že názov „Slovenská bryndza“ je zaregistrovaný ako chránené zemepisné označenie (CHZO) v zmysle nariadenia Komisie (ES) č. 676/2008 zo dňa 16. júla 2008. No, ako to už býva každá strana má rub aj líc. Málokto si v danej chvíli uvedomil, že sa jedná o Pyrhovo víťazstvo. Už stáročia všetci vnímajú bryndzu ako prírodný biely jemne roztierateľný syr s ojedinelými krupičkami. Je vyrobený tradičným spôsobom – mletím vyzretého ovčieho syra, alebo zmesi ovčieho a kravského hrudkového syra. Podiel ovčieho hrudkového syra po prepočte na sušinu musí byť viac ako 50,0% hmotnosti. Sušina aspoň 44,0% hm. a tuk v sušine aspoň 38% hm. Soľ jedlá ako NaCl najviac 3,0% hm. V Potravinovom kódexe SR (výnos č. 2143/2006-100, ktorý okrem iného upravuje mlieko a výrobky z mlieka je obdobne zadefinovaná bryndza. Pre zjednodušenie „Slovenská bryndza“ v zmysle nariadenia Komisie (ES) a bryndza v zmysle Potravinového kódexu sú svojím predpísaným zložením zhodné! Kde je teda problém? Kompetentné dozorujuce orgány uplatňujú svoj mylný výklad paragrafov Potravinového kódexu SR. Podľa ich výkladu môžu pokutovať len slovenských výrobcov, ktorí nedodržia predpísaný minimálny podiel ovčej zložky v bryndzi. V praxi to znamená, že hocikto v zahraničí môže vyrobiť napríklad kravský tvaroh s 1,0%

podielu ovčieho syra a nazvať ho „bryndza“. Na trhu je potom tento výrobok bezkonkurenčný hlavne cenou a je veľmi zaujímavý pre veľké obchodné reťazce. V súčasnosti sú slovenskí výrobcovia nútení prispôbovať svoje ceny importovanej „bryndzi“. A sme pri jadre ekonomického problému. 1 liter kravského mlieka spracovatelia kupujú cca po 0,31.-€/l, ale 1 liter ovčieho cca 0,85.-€/l. Čím menej ovčieho podielu obsahuje výrobok, tým je zaujímavejší pre predajcu konečnému spotrebiteľovi. A aký je právny problém?

Smernica 2000/13/ES Európskeho parlamentu a rady z 20. marca 2000 v článku 5(1) písmeno c umožňuje členskému štátu zakázať použitie určitého predajného názvu pre marketing potraviny na svojom území, ak je táto potravinová, pokiaľ ide o jej zloženie alebo výrobu tak odlišná od potraviny známej pod týmto názvom, že by spotrebiteľ mohol byť uvedený do omylu. Národné orgány sú zodpovedné za uplatňovanie tohto ustanovenia.“

Alarmujúce a veľmi smutné je to, že doslovné znenie uvedenej smernice bolo v plnom znení implementované do Potravinového kódexu SR v § 4 ods. 4. Súčasný stav praxe je, že dochádza k hrubej deformácii podnikateľského prostredia, keď s tichým súhlasom a priamym konaním uvedených štátnych inštitúcií sú postihovaní domáci výrobcovia a spracovatelia,

kým zahraniční a prípadne domáci importéri nie. Ako riešenie ponúka Minister pôdohospodárstva šalamúnske riešenie. Vypustiť úplne z Potravinového kódexu SR pojem bryndza a umožniť tak, aby pod názvom bryndza mohli aj slovenskí výrobcovia predávať výrobky aj s minimálnym obsahom ovčiny. Percentuálny podiel by mal byť vyznačený na obale. A kto z domácich výrobcov bude chcieť robiť ozajstnú bryndzu s podielom ovčiny minimálne 50% ju môže nazývať „Slovenská bryndza“. Problém by bol zdanlivo vyriešený. Vzhľadom na ekonomickú situáciu obyvateľstva a orientáciu na akciové výrobky je reálny predpoklad, že z trhu budú vytlačené relatívne drahšie (viď cena ovčieho mlieka) „Slovenské bryndze“ lacnejšími náhražkami. Následne väčšina výrobcov bude nútená zlacniť výrobky t.j. bryndzu a „Slovenská bryndza“ sa dostane na okraj spotrebiteľského záujmu. V tom okamihu nastane prebytok ovčej suroviny. V 1. kroku padne cena ovčej suroviny, čo postihne stovky farmárov. V 2. kroku veľkí spracovatelia prehodnotia množstvá potrebnej ovčej suroviny a následne budú nútení vypovedať kúpne zmluvy s farmármi.

Otázne je ako budú vyzeráť lúky a pasienky, keď dôjde k rapidnému zníženiu stavu stád oviec. Čas a najbližšie kroky štátnych úradníkov zo ŠVPS SR a ministra ukážu a rozhodnú či bryndza zostane bryndzou alebo Slováci budú s „chuťou“ konzumovať tvaroh s minimálnou príchuťou ovčiny.

*Ing. Sven Harman – konateľ
Bryndziareň a syráreň, s.r.o. Zvolenská Slatina*

Klub chovateľov anglo-núbijských kôz na Slovensku

Vzhľadom k tomu, že už aj na Slovensku začali prvé priekopnícke pokusy s chovom plemena anglo-núbijská koza (ďalej len ANK), vznikla na jeseň minulého roku iniciatíva chovateľov ANK, cieľom ktorej bolo založenie klubu chovateľov týchto kôz na Slovensku. Za týmto účelom začali prebiehať jednania chovateľov so zástupcami ZCHOK, predmetom ktorých bolo prejednať možnosti a podmienky vzniku Klubu chovateľov ANK (ďalej len KCHANK) ako organizačnej zložky ZCHOK.

Dňa 16. 12. 2010 sa v Kokave nad Rimavicou konalo zasadnutie prípravného výboru Klubu chovateľov pôvodnej valašky, na ktoré boli prizvaní aj zástupcovia chovateľov ANK. Na tomto zasadnutí boli vyjasnené aj otázky otvorené v súvislosti so založením KCHANK a následne už nič nebránilo jeho vzniku. Klub bol založený dňa 26. 2. 2011 na priateľskom stretnutí chovateľov na farme Jašov Vrch. Za-

kladajúci členovia klubu sú: Ing. Petra Pajasová (Kozí farma Kozinka), Ing. Miroslav Medek (Farma Jašov Vrch), Marek Zigo a Zdenek Bogdán.

Poslanie klubu bolo stanovené nasledovne:

1. Podpora a rozvoj chovu ANK na Slovensku.
2. Neustále zvyšovanie počtov chovaných zvierat a chovateľov, ktorí majú záujem

o chov a dovoz kvalitných zvierat, čisto krvnú plemenitbu a produkciu plemenných zvierat.

3. Dosiahnutie úžitkovosti populácie ANK na Slovensku porovnateľnej so štátmi s dlhoročnou tradíciou chovu tohto plemena a prostredníctvom cieľenej selekcie chovaných jedincov jej neustále zvyšovanie.

Na najbližšie obdobie boli stanovené tieto úlohy:

1. V spolupráci so ZCHOK a Šľachtiteľskou radou vytvoriť šľachtiteľský program pre ANK a stanoviť chovný cieľ plemena.
2. Do hodnotiacich kritérií pre zaradenie chovných jedincov do tried zapracovať okrem kvantitatívnych hodnotiacich kritérií aj kvalitatívne kritériá a to: percentuálny obsah bielkovín a tuku.
3. Pravdivo informovať o výhodách tohto plemena, ktoré primárne nespočívajú v množstve nadojeného mlieka, ale v jeho kvalitatívnych hodnotách - t.j. vo zvýšenom obsahu bielkoviny a tuku - mlieko má „smotanový“ charakter, lahodnú chuť a je veľmi vhodné na výrobu syrov. To je aj dôvod, prečo chceme, aby sa obsah zložiek mlieka premietol do hodnotenia a následného zaradenia jednotlivých kôz do tried - množstvo mlieka nie je jediný smerodajný ukazovateľ, ktorý by korektne vyjadroval „kvalitu“ daného jedinca ANK.

4. Rozšírenie webových stránok ZCHOK o klubovú sekciu KCHANK.

ANK je výnimočné plemeno kôz, ktoré sa vyznačuje okrem výbornej úžitkovosti aj vynikajúcou priateľskou povahou, za predpokladu že sa chovaným jedincom venuje náležitá pozornosť, starostlivosť a osobný kontakt, ktorý si doslova vyžadujú. Je preto smutné, že nástup chovu tohto plemena u nás je sprevádzaný nie celkom korektne vedenou „reklamnou kampaňou“ prostredníctvom inzercie

a oznamov hlavne na internete, kedy sú o tomto plemene podávané zavádzajúce informácie typu „nové supermliečne plemeno na Slovensku“ sprevádzané nereálnymi hodnotami dojivosti. Táto reklama nepravdivo informuje o ANK chovateľskú verejnosť, ako aj potenciálnych záujemcov o chov tohto plemena. Informácie v nej podané sú zavádzajúce a chovatelia, ktorí sa na ich základe rozhodnú pre chov tohto plemena, sú následne veľmi sklamaní a frustrovaní, o čom svedčí aj množstvo telefonátov a korešpondencie či už priamo na Klub alebo na ZCHOK.

Preto je našou dôležitou úlohou pre nasledujúce obdobie pravdivo informovať o skutočných výhodách tohto plemena a poskytovať pravdivé informácie nielen o úžitkovosti, ale aj o náročnosti samotného chovu týchto krásnych kôz.

Autori článku:
Ing. Petra Pajasová
Ing. Miroslav Medek

Šľachtiteľský chov pôvodnej valašky

Pán Vladimír Magna inklinuje ku chovu oviec už od detstva, kde pramene jeho chovateľské začiatky. Vo svojom stáde má plemeno pôvodnej valašky, a práve naň sa uskutočnilo dňa 31.3.2011 uznávacie pokračovanie rozmnožovacieho chovu.

Ako sme uviedli už v úvode, chovateľ sa rozvíjaniu svojho kladného postoja k zvieratám venoval už od malička. Z análov jeho rodiny sme sa dozvedeli, že jeho prastarý otec aj strýko boli zarytými bačami a malé hospodárske zvieratá chovali aj jeho starí rodičia. Detstvo trávil na miestnom poľnohospodárskom družstve, ktoré bolo významným chovateľom oviec v okrese.

Pánovi Magnovi učarovalo plemeno valaška a prvé zvieratá získal z Českej republiky. Vo svojom chove uprednostňoval hlavne hrubovlnné bahnice s pigmentovými znakmi. Podarilo sa mu zistiť, že takéto ovce sa chovajú v malom množstve na Morave vo Valašskom múzeu v Rožnove pod Radhošťom, kde pôsobí Mgr. Vlk, ktorý mu odporučil známeho chovateľa týchto oviec pána Ing. Vejčíka z Č. Budejovic. V roku 2007 sa mu podarilo od neho kúpiť prvé zvieratá. Ďalšie zvieratá kúpil od pána Malca, ktorý likvidoval svoj chov pôvodných valašiek. Postupne prikupoval bahnice ale aj barany od Ing. Žitníkovcej z Nového Jičína, pána Milerského, Šimčíkovcov z Rožnova pod Radhošťom. V roku 2009 mu bol uznaný Rozmnožovací chov pôvodnej valašky.

Valašky sú pôvodom ovce z Balkánu. Dnes sa génová rezerva týchto zvierat, ktoré sa na naše územie dostali pred viac ako sedemsto rokmi a boli tradičnými „kosačkami“ podhorských lúk na Orave, Liptove, Spiši či Nízkych Tatier, nachádza okrem Slovenska aj v Česku a v Nemecku. Sú malého telesného rámca, pričom výška v kohútiku je 510 – 550 mm a živá hmotnosť bahníc 30 – 35 kg, baranov 40 – 45 kg kg. Zvieratá pána Magnu tieto ukazovatele dosahujú. V letnom období sú jeho zvieratá na pasienku v elektrickom oplôtku s prídavkom minerálnych lízov. V zimnom období tvorí krmnu dávku seno, senáž a ovos. Jahňatám je pridávaná krmna zmes ČOJ.

Na chov sa bola pozrieť Komisia pre chov oviec a kôz pri MP RV SR na čele s predsedom Ing. Slavomírom Reľovským. Ďalšími členmi boli Ing. Július Šutý, MVDr. Helena Chladná, Jaroslav Roziak a MVDr. Milan Cikrai. Komisia na základe rozboru stáda a následnej fyzickej obhliadky uznávaného stáda a chovateľského prostredia uznala uvedený rozmnožovací chov oviec za chov šľachtiteľský.

Z rokovania vyplynuli nasledovné opatrenia:

Pre chovateľa :

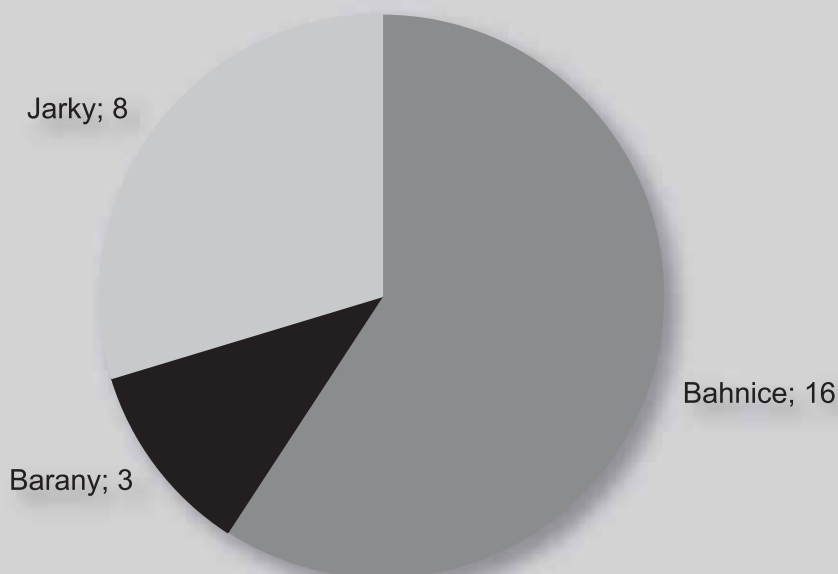
- riadiť sa pokynmi pracovníkov ZCHOK a PS SR š.p.
- dodržiavať vypracovaný pripúšťací plán

Plemenná štruktúra stáda 601 130 972

Plemeno	POČET				
	Bahnice	Barany	Jarky	Barance	Spolu
V 00	16	3	8	0	27
	16	3	8	0	27

Plemenná štruktúra stáda

- prerokovať prednostne zaradenie plemených baranov po nákupnom trhu do stád členov klubu chovateľov pôvodnej valašky **Pre RS PS SR š.p.**
- vykonávať pozitívny výber potomstva po rodičoch s najvyššou PH v zmysle prijatých zásad pre obnovu ŠCH
- pokračovať vo výkone KÚ

- pripraviť podklady pre účasť na nákupnom trhu

Pre veterinárnu službu :

- vykonávať v spolupráci s chovateľom zooveterinárne opatrenia pre šľachtiteľské chovy v zmysle Zákona 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov

Na záver chceme popriať chovateľovi veľa chovateľských úspechov a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

**Autori: Ing. Stanislava Romaňáková,
ZCHOK na Slovensku – družstvo
MVDr. Helena Chladná
konzultant pre chov oviec a kôz**

Zloženie stáda podľa genealogických línií stáda 601 130 972

L í n í a		P o č e t					
číslo	názov	b a h n í c		j a r i e k		b a r a n o v	
		[ks]	[%]	[ks]	[%]	[ks]	[%]
07706	JAVORNIK	8	50.0	0	0.0	0	0.0
07701	JURAS	1	6.3	0	0.0	2	66.7
07703	RADHOST	5	31.3	8	100.0	1	33.3
07705	VASEK	2	12.5	0	0.0	0	0.0
Spolu za všetky línie		16	100.0	8	100.0	3	100.0

Prehľad prírastkov jahničiek stáda 601 130 972

	P o č e t	Priem. hmotnosť do odstavu (kg)	Priem. počet dni do odstavu	Priem. hodnota den. prírastku (g)
Kontrolné obdobie 2009/10	8	16	63	202

Uzávierka reprodukčných ukazovateľov stáda 601 130 972

Kontrolné obdobie	P o č e t b a h n í c				Počet narod. jahniat (ks)	Perc. oplod. (%)	Perc. plod. (%)	Perc. plod. na obahn. bahnicu (%)
	Prip. (ks)	Predč. vyrad. (ks)	Jalové (ks)	Obah. (ks)				
2009/10	7	0	0	7	8	100	114,3	114,3

3. Celoslovenské ovčiarske slávnosti OVENÁLIE 2011

V nedeľu 12. júna v areáli amfiteátra vo Východnej pripravil Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku-družstvo už tretí ročník celoslovenských ovčiarskych slávností- OVENÁLIE. Toto podujatie sa konalo pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Žilinského samosprávneho kraja. Organizátorom Oveníí je Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo. Spoluorganizátorom je obec Východná. Výstava oviec a kôz – Oveníí je zaradená v oficiálnom kalendári výstav MPRV SR. Práve amfiteáter

vo Východnej je výnimočným miestom, kde sa rôznymi podujatiami pripomína naše kultúrne dedičstvo. Jedným z nich sú práve Oveníí, ktorými sa Zväz snaží oživiť kultúru súvisiacu s chovom oviec a kôz na Slovensku.

Tento ročník celoslovenských ovčiarskych slávností bol vďaka vynikajúcemu počasiu navštívený veľkým počtom návštevníkov z celého Slovenska. Určite bola návštevnosť najvyššia oproti predchádzajúcim ročníkom. Odhadom bola návštevnosť na úrovni 6-7 tisíc priaznivcov chovu oviec a kôz. Oveníí navštívil aj minister pôdohospodárstva

a rozvoja vidieka Zsolt Simon a generálna riaditeľka Sekcie poľnohospodárstva, potravinárstva a obchodu MPRV SR Zuzana Kontrová.

Aj tento rok bola pripravená bohatá škála sprievodných podujatí- súťaž o najlepších ovčích a kozích syrov, III. majstrovstvá SR v ťahaní syrovej nite, ukážka pasenia oviec, ukážka strihania oviec, ukážka spracovania vlny, ukážka výroby syra a bryndze, súťaž vo varení ovčieho gulášu.

Súťaž o najlepšie syry sa stretla s veľkým záujmom súťažiacich. Rozhodcovská komisia, ktorú viedla MVDr. Kantíková nakoniec vyhodnotila rekordných 86 vzoriek. Výsledky si môžete pozrieť v tabuľkách.

III. Majstrovstvá v ťahaní syrovej nite zaznamenali medzi návštevníkmi veľký záujem. Tvrdé súboje medzi súťažiacimi si nenechal nikto ujsť.

Všetky súťažiaci museli dodržať nasledovný postup:

Súťažiaci mal k dispozícii syrovinu na ťahanie nití – volky 1 kg. Pri stole mohol použiť stoličku. Na spracovanie syroviny mal vandlík, kde si mohol rozpracovať syrovinu. Mal tri možnosti – strúhadlo, nôž alebo rozomletie rukami. Po rozpracovaní syreniny mal k dispozícii horúcu vodu. Potom už mohol ťahať niť – volku. Syrovú niť – volku ťahal do 8 l vandlíka zo studenou vodou. Súťažiaci začínal na pokyn rozhodcu – štart a končil, keď koniec nite preložil cez okraj vandlíka a zdvihol ruku. Hodnotila sa dĺžka nite a čas od prevzatia syrovej hmoty po preloženie

OVENÁLIE 2011

konca nite cez okraj vandlíka. Súťažiaci mohol raz napojiť syreninu. Pri viacnásobnom napojení nasledovala diskvalifikácia. Pri meraní syrovej nite sa táto púšťala do rôsolu.

Súťažiaci mali k dispozícii:

- 1 kg syreniny
1. Stôl + stolička
2. Vandlík 8 – 10 l na rozpracovanie a spracovanie syreniny
3. Strúhadlo na repu
4. Nôž kuchynský
5. Vandlík 8 l- so studenou vodou, kde sa púšťala syrová niť
6. Vedro na rôsol
7. Kuchynská soľ 2 kg
8. Vriacu vodu 10 l
9. Stôl
10. Hrnček na 1 l vody

11. Vedro + studená voda

12. Biely plášť / môže byť aj vlastný kroj/

Diváci súťažiace hlasno povzbudzovali. Výsledky Majstrovstiev SR v ťahaní syrovej nite si môžete pozrieť v tabuľkách.

Ukážky pasenia oviec so psom predviedol psík podpredsedu Zväzu. Táto ukážka veľmi zaujala aj pána ministra Zsolta Simona.

Ukážku strihania oviec predviedol bača Štefan Vrábel z PD Odorín. Ing. Kubina z PD Odorín zabezpečil sponzorsky stojan a lavičku na strihanie oviec za čo mu patrí vďaka.

Spracovávanie vlny predviedla pani Roziaková zo Zvolena, ktorá je lek-

OVENÁLIE 2011

torkou v kurzoch spracovania vlny organizovaných Zväzom.

Počas celého dňa prebiehali na niekoľkokrát ukážky výroby syra a bryndze. Ukážky uskutočňoval a komentoval pán Štefan Črep. Už tradične sa tejto úlohy zmocnil nenapodobiteľným spôsobom a jeho bryndza sa za pár desiatok sekúnd po výrobe aj skonsumovala v hľadisku. Návštevníci sa mohli taktiež zapojiť do zápolenia súťažou v pití žinčice a jedení bryndze. Najmenším deň spestrili pripravené animačné aktivity- kreslenie a maľovanie. Pre záujemcov o remeselné výrobky súvisiace s chovom oviec a kôz boli k dispozícii predajcovia takýchto produktov. Ovčiarsky gazdovský dvor ponúkol návštevníkom výrobky z ovčieho mlieka a ich ochutnávku. Pre všetkých návštevníkov bola pripravená aj výstava oviec a kôz. Vystavených bolo 59 zvierat- oviec aj kôz. Na záver Ovenálií bolo na základe hlasovania návštevníkov odovzdané ocenenie pre najkrajšie zviera výstavy. Cenu získal ovca plemena valaška chovateľa PD Liptovské Hole Kvačany.

Víťazi v jednotlivých kategóriách oceníl Zväz chovateľov oviec a kôz diplomom. Ceny za ZCHOK odovzdával predseda Predstavenstva Ing. Igor Nemčok.

Ocenenie Majster syrár pre výrobcu s najväčším počtom ocenení získala firma PPS Bobrovec.

Súťaže vo varení baranieho gulášu sa zúčastnili:

OVISFARMA s.r.o.-Považská Bystrica, AGROFARMA Šándor – Pleš, FIAM agro services – Prešov, PD Liptovské Revúce, Agrárna strana vidieka, PPS Bobrovec. Víťazom sa stal guláš uvarený súťažiacimi z firmy AGROFARMA Šándor.

Tohtoročné Ovenálie sa mohli uskutočniť aj vďaka pomoci týchto subjektov:

Generálny partner: AGROTYP - Mgr. Eva Raš-

OVENÁLIE 2011

ková, poľnohospodárska, lesná a komunálna technika.

Podujatie podporili: TEKRO, SANO, FARMA-VET, VETIS, GUYOKRMA, AST-Sergej Špak, KLIMAX, AGROVETEX, SIGI TRADE, MILKY, SZCH, MERKANTA, BRYNDZIAREŇ A SYRÁREŇ ZVOLENSKÁ SLATINA, LIPTOVSKÁ MLIEKAREŇ, AGRO MILK, MILKY.

Kvalitnú baraninu na guláš a pečenie pre hostí poskytla firma Keľo a synovia s.r.o.

Všetkým sponzorom patrí veľká vďaka!

Dúfajme že Ovenálie sú už stabilnou súčasťou kultúrneho leta pre priaznivcov chovu oviec a kôz.

**Autori: Ing. Slavomír Reľovský
ZCHOK na Slovensku-družstvo
Autor fotografi: Ján Vereš,
Ing. Stanislava Romaňáková
ZCHOK na Slovensku-družstvo**

III. Majstrovstvá Slovenska v ťahaní syrovej korbáčikovej nite

Konečné umiestnenie súťažiacich - I. kolo					Východná - Amfiteáter, 12. jún 2011			
Meno, priezvisko	Dĺžka nite v metroch	Body za dĺžku	Umiestnenie (dĺžka)	Dosiahnutý čas	Body za čas	Umiestnenie (čas)	Body spolu	Celkové umiestnenie
Janka Mäsiarová Obec Zázrivá	73,00	80	1	00:05:12	37	2	117	1
Daniela Šušotová SYREX Zázrivá	23,00	70	3	00:03:53	40	1	110	2
Zuzana Hrabovská PD AGROFIN Dolný Hričov	37,10	75	2	00:08:02	34	3	109	3

Konečné umiestnenie súťažiacich - II. kolo					Východná - Amfiteáter, 12. jún 2011			
Meno, priezvisko	Dĺžka nite v metroch	Body za dĺžku	Umiestnenie (dĺžka)	Dosiahnutý čas	Body za čas	Umiestnenie (čas)	Body spolu	Celkové umiestnenie
Anna Kralčáková SYREX Zázrivá	66,20	75	2	00:04:12	40	1	115	1
Marta Tužinská Farma TUŠKA	115,00	80	1	00:11:58	34	3	114	2
Ľubica Decká PD AGROFIN Dolný Hričov	43,60	70	3	00:04:34	37	2	107	3

Konečné umiestnenie súťažiacich - finále					Východná - Amfiteáter, 12. jún 2011			
Meno, priezvisko	Dĺžka nite v metroch	Body za dĺžku	Umiestnenie (dĺžka)	Dosiahnutý čas	Body za čas	Umiestnenie (čas)	Body spolu	Celkové umiestnenie
Janka Mäsiarová Obec Zázrivá	92,90	75	2	00:04:36	40	1	115	1
Marta Tužinská Farma TUŠKA	142,00	80	1	00:17:08	34	3	114	2
Anna Kralčáková SYREX Zázrivá	67,40	70	3	00:04:52	37	2	107	3

Ovenálie 2011 - VÝSLEDKY

1. Ovčí hrudkový syr

Celkový počet syrov: 16

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	PPS Bobrovec, Salaš Pastierska	
2.	SHR Martina Angelovičová	
3.	PD Vlára Nemšová	
4.	Čierna Hora a.s., Valaská Belá	
5.	Oľga Apoleníková - SHR	

2. Ovčí údený syr

Celkový počet syrov: 11

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	PPS Bobrovec – Salaš Pastierska	
2.	Obert SHR – Salaš Slopná	
3.	Čierna Hora a.s., Valaská Belá	
4.	SPDP Lúžna	
5.	PD Liptovské Revúce - družstvo	

3. Bryndza ovčia 100 %

Celkový počet syrov: 12

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	PD Liptovské Revúce - družstvo	
2.	PPS Bobrovec – Salaš Pastierska	
3.	Oľga Apoleníková - SHR	
4.	PD Važec	
5.	PD Východná	

4. Žinčica

Celkový počet vzoriek: 14

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	SPDP Lúžna	
2.	PPS Bobrovec – Salaš Pastierska	
3.	Obert SHR	
4.	Čierna Hora a.s. Valaská Belá	
5.	PD Vlára Nemšová	

5. Ostatné syry

Celkový počet vzoriek: 22

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	Oľga Apoleníková - SHR	Údené uzlíky
2.	PD Vlára Nemšová	Nite neúdené
3.	Oľga Apoleníková - SHR	Údený oštiepok
4.	Obert SHR	delobuch
5.	PD Liptovské Revúce - družstvo	tortička

6. Kozie syry

Celkový počet syrov: 11

Poradie	Podnik	Názov súťažného produktu
1.	Ing. Mária Mularčíková	Čerstvý kozí syr
2.	Ing. Mária Mularčíková	Kozia bryndzová nátierka
3.	Ing. Daniela Čerevková	Čerstvý kozí syr
4.	Ing. Mária Mularčíková	Zrejúci 4-týždňový syr
5.	Ing. Mária Mularčíková	Bylinkový syr

Našich plemenných baranov ocenili v Pleši aj francúzski odborníci

Chovatelia baranov mäsových plemien mali opäť svoj veľký deň. Už tradične sa stretli v Pleši pri Lučenci, aby posudzovateľom predstavili to najlepšie, čo majú vo svojich stádach. Tento rok pred ich zrakmi postavili 140 baranov plemien ile de france, askánske merino, berrichone du cher a suffolk. Na nákupný trh sa prišli osobne pozrieť aj členovia vzácnnej delegácie z Francúzska.

Zdravotný stav a genetické predpoklady baranov mäsových plemien sú v našich chovoch na vysokej úrovni. Potvrdil to aj štvrtý nákupný trh, ktorý sa konal v sobotu 7. mája v Pleši v lučeneckom okrese. Majitelia i tentokrát dopravili do priestorov spoločnosti SS Group zvieratá, aby sa na nich pozreli špičkoví odborníci a zhodnotili každú stránku telesnej konštitúcie, ako aj celkového vitálneho prejavu týchto párnokopytníkov.

„Prišli sem chovatelia baranov štyroch mäsových plemien, a to ile de france, berrichone du cher, askánske merino a suffolk a jedného mliekového plemena laucane, aby im členovia výberovej komisie zaradili barany do príslušných tried a tak ponúkli odberateľom, ktorí ich začleňujú do úžitkových a kontrolných stád,” uviedol predseda Zväzu chovateľov oviec a kôz (ZCHOK) na Slovensku Ing. Igor Nemčok.

Komisia pracovala v zložení MVDr. Valerián Kvokačka, Ing. Dušan Apolen, Doc. RNDr. Milan Margetin, PhD. a MVDr. Helena Chladná. Na jej čele stála predsedníčka Ing. Martina Rafajová. Úlohy zapisovateľov sa zhostili Ing. Július Šutý a Ing. Radovan Drozd.

Na slovo vzatí odborníci sa zameriavali najmä na exteriérové znaky posudzovaných zvierat, osvalenie a samozrejme neopomenuli ani sortiment a charakter vlny. Keďže barany v značnej miere prenášajú svoj genofond na potomstvo, bolo samozrejmosťou, že sa prísne posudzovali aj vonkajšie genitálie zvierat ako základ pre úspešnú plemenitbu a rozmnožovací proces.

Z celkového počtu 140 prihlásených jedincov neprešli selekciou len dva barany plemena ile de france, čo je veľmi pozitívnu a motivujúcou informáciou. Toto plemeno tvorí v mnohých chovoch zameraných na produkciu ovčieho a jahňacieho mäsa primárne zastúpenie a je veľmi potešiteľné, že svojou kvalitou napreduje a dokonca sa vyrovnáva zvieratám chovaným v zahraničí. Tieto slová potvrdil aj prezident Zväzu chovateľov mäsového plemena ile de france Gerard Matry a genetik Yves Lemayre z Francúzska.

Najúspešnejším baranom na nákupnom trhu sa po vyhodnotení stal baran plemena ile de france, katalógové č. 67, číslo v CEHZ 172 44

Gerard Matry blahoželá Ing. Šándorovi k šampiónovi.

82, línie IBIZA. Majiteľ zvierat je Ing. Július Šándor – Agrofarma Šándor si prvú cenu prevzal z rúk predsedu Predstavenstva ZCHOK na Slovensku - družstvo Ing. Igora Nemčoka.

Vážená návšteva dala celej akcii na strednom Slovensku medzinárodný dôraz a slová z úst týchto špecialistov pozitívne naladili aj mnohých chovateľov. Podľa nich sú naše barany na porovnateľnej úrovni ako tie v kmeňových chovoch vo Francúzsku a za dve dekády rokov, čo sa začala bližšia spolupráca so zahraničnými chovateľmi, sa nám podarilo napredovať rýchlym tempom a odchovávať len tie najkvalitnejšie zvieratá. Je dôležité tento trend nielen udržať, ale zabezpečiť všetky predpoklady pre jeho rozvíjanie a napredovanie.

Nákupný trh baranov mäsových plemien v Pleši potvrdil aj tento rok, že obdobné akcie majú veľký zmysel. Je to príležitosť, keď sa na jednom mieste stretne hneď niekoľko chovateľov a tí sa môžu navzájom zhovárať. Komunikácia je o tom, aby sa vymieňali informácie a podávali sa skúsenosti, čo je pri takej špecifickej činnosti, ako chov hospodárskych zvierat veľmi vítanou aktivitou. Majitelia zvierat tak okrem zatriedenia svojich zvierat do kategórií, ktoré im pomôžu určiť hodnotu chovu a v podstate aj oznámkovať svoje vlastné chovateľské schopnosti, vedomosti a zručnosti, zároveň načerpajú inšpirácie a odkukajú smerovanie, ktorým sa vydávajú kolegovia so svojimi stádami. V dnešnej dobe ide o cenné informácie a my veríme, že tak tomu bude i na budúci rok, keď sa opäť stretneme a posúdime to, čo nám v chovoch za ten čas stihlo dorásť. Pokiaľ pôjde všetko tak, ako doteraz, je isté, že ovce v našich stajniach a kotercoch privedú na svet potomkov takých baranov, ktoré majú európsku úroveň a ich nasledovníci po nich zdedia len tie najlepšie vlastnosti.

Autor: Ing. Stanislava Romaňáková

Hostia z Francúzska

Tabuľka 1: Vyhodnotenie nákupného trhu baranov 07.05.2011 v Pleši

Chovateľ	Plemeno	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom Zarad.	Počet vyrad.
				ER	EA	EB	I	II		
MVDr. Dušan Antalík	Akánske merino	3	3	0	0	0	3	0	3	0
VPP SPU, s.r.o., Kolíňany-Žirany	Merino x Ile de france	13	13	0	8	4	1	0	13	0
Peter Borbás	Suffolk	15	15	4	9	1	1	0	15	0
Keľo a synovia s.r.o.	Berrichone du cher	21	21	3	6	6	5	1	21	0
Keľo a synovia s.r.o.	Ile de france	21	21	0	11	7	1	0	19	2
Keľo a synovia s.r.o.	Lacaune	8	8	1	5	2	0	0	8	0
Agrofarma Šándor Pleš	Ile de france	39	39	15	19	5	0	0	39	0
Agrofarma Šándor Pleš	Suffolk	20	20	11	6	3	0	0	20	0
Celkom za NT		140	140	34	64	28	11	1	138	2

Niečo o význame ovčiarstva a zložení ovčieho mlieka- II.časť

Ing. Karol Herian, CSc.,
Žilina

ZLOŽENIE OVČIEHO MLIEKA

Ovčie mlieko sa získava pasením oviec na pasienkoch v stredných a vyšších polohách, bez dopadu automobilových a iných exhalátov, umelých hnojív, pesticídov a príkrmov stimulacnými látkami typu antibiotík a hormónov, preto oprávnené môže byť zaradené spolu s bryndzou medzi biopotraviny. Ovčie mlieko je hustejšie a výživnejšie ako kravské, pretože obsahuje dvojnásobok bielkovín, tuku a vitamínov B-komplexu ako aj vitamínov rozpustných v tuku (A, D, E a K) a minerálnych živín (vápnik, fosfor, horčík, železo, zinok, meď). Obsah vitamínu B₃, C a D je dokonca 5-krát väčší ako v kravskom mlieku. Pre dosiahnutie základnej dennej dávky vitamínu C (50 µg) stačí vypíť liter ovčieho mlieka kým kravského až 5 litrov.

Ovčí tuk má tiež priaznivejšie zloženie mastných kyselín ako kravský, preto je aj zdravší. Obsahuje 2 - 4-krát viac mastných kyselín s krátkym a stredne dlhým reťazcom (C4 - C10), ktoré nezvyšujú cholesterol v krvi, neukladajú sa do tukových tkanív, ale sú využité priamo pečeňou ako zdroje energie.

Ovčie mlieko napriek tomu, že sa skladá z tých istých hlavných zložiek ako mlieko kravské i kozie, má svoje odlišnosti a prednosti. Pri porovnaní s ostatnými druhmi mliek je vidieť, že ovčie mlieko má najvyšší obsah sušiny, a to zvlášť má najvyšší obsah bielkovín. Má aj najvyšší obsah tuku a tiež minerálnych látok. Ovčie mlieko je v priemere podstatne výdatnejšie na svoje hlavné zložky ako kravské mlieko a potom aj jeho využitie je podstatne vyššie. V porovnaní s kravským mliekom má takmer dvojnásobný obsah tuku, tiež má o cca 75 % vyšší obsah bielkovín a to pri približnom rovnakom obsahu mliečného cukru a minerálií.

Bielkoviny ovčieho mlieka

Bielkoviny ovčieho mlieka tvoria v podstate tie isté základné zložky a to kazeín a tzv. srvátkové bielkoviny - albumín a globulín. Vzájomný pomer medzi kazeínom a srvátkovými bielkovinami sa u ovčieho mlieka pohybuje v rozmedzí od 78 : 22 do 86 : 14. Na rozdiel od kravského mlieka, ovčie mlieko má z celkového obsahu bielkovín v priemere vyšší podiel srvátkových bielkovín, hlavne albumínu.

Kazeín v ovčom mlieku, podobne ako aj v ostatných mliekach, sa nachádza v koloidnej forme a to ako komplex kazeinanu vápenatého a fosforečnanu vápenatého. Priemer častíc kazeínu ovčieho mlieka sa pohybuje v rozmedzí 90 - 100 mµ, na rozdiel od kazeínu kravského, alebo kozieho mlieka, ktorých priemer je men-

ší. Chemické zloženie kazeínov hlavných druhov mlieka je dosť vyrovnané.

Srvátkové bielkoviny ovčieho mlieka tvorí mliečny albumín - laktalbumín a mliečny globulín - laktoglobulín. Obidve časti sa nachádzajú v mlieku v rozpustnej forme a syridlom sa nezrážajú. Pri výrobe syrov (enzymatickým zrážaním) prechádzajú do srvátky, odkiaľ ich možno zahrievaním vyzrážať. Laktoalbumín pri teplote 95 °C a laktoglobulín v slabo okyslenom prostredí pri teplote okolo 75 °C.

Laktoalbumín tvorí až 80 % z celkového množstva srvátkových bielkovín. Laktoglobulín je zas nositeľom ochranných látok a má svoj osobitný význam vo výžive mláďat po narodení.

Mliečny tuk

Práve mliečny tuk dáva ovčiemu mlieku a aj ovčím výrobkom charakteristickú vôňu a chuť. V porovnaní s tukom z kravského mlieka má pomerne menší obsah karotenoidov, čo spôsobuje jeho svetlejšiu, alebo bielejšiu farbu. Z týchto dôvodov je potom aj ovčie mlieko a taktiež ovčí syr menej žltý a je viac bielsi.

Tukové guľôčky ovčieho mlieka majú väčší priemer ako tukové guľôčky kravského mlieka. Napr. v 1 ml ovčieho mlieka sa zistilo v priemere 9,1 miliónov tukových guľôčok, z ktorých 44 % malo priemer menší ako 1,75 µ a 12 % malo priemer väčší ako 5,15 µ. V priemere je veľkosť tukových guľôčok u ovčieho mlieka 3,74 µ, zatiaľ čo u kravského mlieka je len 2,93 µ.

Membrány tukových guľôčok ovčieho mlieka obsahujú pritom 9,81 % celkového dusíka, pričom kravské mlieko má ešte vyšší obsah dusíka v membránach tukových guľôčok. V zložení mastných kyselín neboli zistené podstatnejšie rozdiely.

Samotný tuk ovčieho mlieka sa líši svojím

zložením od tuku z kravského mlieka a to kvalitou i kvantitou. Tuk z ovčieho mlieka je bohatší na mastné kyseliny rozpustné vo vode - s nižšou molekulárnou hmotnosťou a obsahuje niekoľkonásobne väčšie množstvo kyseliny kaprálovej a kapríkovej ako tuk z kravského mlieka. Práve tieto kyseliny dávajú tuku ovčieho mlieka a tým aj ovčíemu mlieku a syrom svoju typickú špecifickú arómu.

Mliečny cukor

Mliečny cukor, alebo laktóza sa nachádza v ovčom mlieku v pravom roztoku a má podobné vlastnosti a význam ako aj u ostatných druhov mliek. Po chemickej stránke je to disacharid pozostávajúci z D - glukózy a D - galaktózy. Ovčie mlieko obsahuje v priemere o niečo menej laktózy (43 - 45 g/l) ako kravské mlieko (47 - 52 g/l). Pomer mliečného cukru k sušine ovčieho mlieka je v priemere 25,9, zatiaľ čo u kravského mlieka je to 37,6. Samotná štruktúra a vlastná konfigurácia laktózy ovčieho mlieka je tá istá ako u kravského mlieka.

Minerálne látky

Ako vidieť z prehľadu zloženia minerálnych solí, ovčie mlieko obsahuje viac fosforu, vápnika a horčíka, čo sú rozhodujúce minerálne látky. Súvisí to však aj s celkovou vyššou sušinou ovčieho mlieka.

Okrem uvedených hlavných minerálií v ovčom mlieku sa nachádza aj celá rada ďalších minerálií ako je železo - 0,76 mg/l, meď - 0,41 mg/l, zinok - 7,50 mg/l a mangán 0,07 mg/l. Zvlášť zinok je dôležitý biogénny prvok a v ovčom mlieku ho je dostatok. Z celkového množstva vápnika je v ovčom mlieku v rozpustnej forme 20 - 25 %, u fosforu je to 35 - 40 %. Prítomnosť rozpustného vápnika je nevyhnut-

ná pri enzymatickom zrážaní mlieka pri výrobe syrov.

Vitamíny

Ovčie mlieko obsahuje väčšinu známych vitamínov:

- vitamín A	50,0 (µg)
- karotény	5,0 (µg)
- vitamín B1	48,0 (µg)
- vitamín B2	0,23 (mg)
- nikotinamid	0,45 (mg)
- kyselina pantoténová	0,35 (mg)
- biotín	9,0 (µg)
- vitamín B	12 0,51 (µg)
- vitamín C	4,25 (mg)

V porovnaní s kravským mliekom ovčie mlieko obsahuje o 9 % viac vitamínu B12, o 19 % viac vitamínu H (biotín) a až o 37 % viac kyseliny pantoténovej. Obsah vitamínu A je v ovčom mlieku tiež podstatne vyšší.

Enzýmy

Mliečne enzýmy sú vlastne biokatalyzátory a vznikajú v procese sekrécie mlieka. Z hľadiska ich zloženia aj enzýmy v ovčom mlieku sú to vlastne oxidoreduktázy, transferázy a hydrolázy. Z technologického pohľadu ich môžeme rozdeliť na proteázy a lipázy.

V ovčom mlieku samotná lipáza, lysozym, ribonukleáza a xantinoxidáza sú menej aktívne ako fosfatáza. Viac aktívna je v ovčom mlieku tiež laktoperoxidáza. Pri štúdiu aktivity fosfatázy v ovčom mlieku sa zistilo 2 maximá aktivity a to pri hodnote pH 5,3 a 10,0, zatiaľ čo fosfatáza kravského a byvolieho mlieka mala len 1 maximum pri pH 10,0. Prevažná časť enzýmov mlieka sú však termolabilné a pri zahreva nad 90°C počas 1 – 10 min sa inaktivujú.

Významnú úlohu majú proteolytické enzýmy v procese koagulácie mlieka. Tieto enzýmy spolu s lipolytickými enzýmami, pri samotnej výrobe a zrení syrov, vytvárajú potom typickú chuť a arómu ovčích syrov.

ZDRAVOTNÝ PRÍNOS OVČIEHO MLIEKA

Je dôležité si pripomenúť, že práve ovčie mlieko a z toho vyrobené ovčie syry majú najbohatšie zloženie na všetky esenciálne zložky, aminokyseliny, vitamíny, minerálne a práve ovčie mlieko je najbohatšie i na prirodzenú probiotickú mikroflóru, ktorá má vynikajúce zdravotné účinky. Preto sa tak veľmi u nás propaguje zvlášť spotreba bryndze a aj ovčích syrov.

Ovčie mlieko sa získava pasením oviec na pasienkoch v stredných a vyšších polohách, bez dopadu iných exhalátov a preto oprávnené môže byť zaradené medzi biopotraviny. Ovčie mlieko je hustejšie a výživnejšie ako kravské, pretože obsahuje dvojnásobok bielkovín, tuku a vitamínov B- komplexu ako aj vitamínov rozpustných v tuku (A, D, E a K) a minerálnych živín (vápnik, fosfor, horčík, železo, zinok, meď). Obsah vitamínu B₃, C a D je dokonca 5-krát väčší ako v kravskom mlieku. Pre dosiah-

Tabuľka č. 1: Prehľad zloženia hlavných druhov mliek v g/100g mlieka

Druh mlieka	Sušina	Bielkovina	Tuk	Mliečny cukor	Minerálne látky
Ovčie	16,1	5,2	6,2	4,2	0,9
Kravské	12,6	3,2	3,7	4,7	0,8
Kozie	13,4	3,6	4,2	4,8	0,8

Tabuľka č. 2: Priemerné zloženie minerálnych látok v ovčom a kravskom mlieku v g/l

Minerálie	Ovčie mlieko priemer od - do	Kravské mlieko
popoloviny	9,72 8,12 – 12,14	7 - 8
Fosfor	1,59 1,45 – 1,71	0,9
Vápnik	2,07 1,90 – 2,46	1,25
Horčík	0,208	0,120
Sodík	0,480	0,500
draslík	1,700	1,500

nutie základnej dennej dávky vitamínu C (50 µg) stačí vypíť liter ovčieho mlieka kým

Ovčí tuk má podľa prof. L. Ebringeru priaznivejšie zloženie mastných kyselín ako kravský, preto je aj zdravší. Obsahuje 2 - 4 krát viac mastných kyselín s krátkym a stredne dlhým reťazcom (C4 – C10), ktoré nezvyšujú cholesterol v krvi, neukladajú sa do tukových tkanív, ale sú využité priamo pečňou ako zdroje energie. Keďže tieto mastné kyseliny sa rýchlo vstrebávajú podávajú sa aj ako lieky pacientom s problémami absorpcie, pri pankreasovej nedostatočnosti, pri deficite žľových kyselín a pri ďalších zdravotných problémoch. Kyselina maslová (C4), ktorá sa vyskytuje iba v tuku prežúvavcov, najviac moduluje funkcie génov a pripisujú sa jej pozoruhodné účinky v prevencii rakoviny.

Ovčie mlieko a tým aj ovčie syry obsahujú 2- krát viac mononenasýtených mastných kyselín (kyselina olejová), a 3- krát viac polynenasýtených dlhoreťazcových mastných kyselín (kyselina linolová, α-linolénová a vakcénová) ako mlieko kravské, z ktorých niektoré patria medzi esenciálne. Znamená to, že ľudský organizmus si ich nevie vyrobiť a je odkázaný výlučne na ich príjem potravou. Významný je aj obsah konjugovanej linolovej kyseliny (CLA), ktorá je osobitne cenná pre jej „odtucňovacie“, protirakovinové a protisklerotické účinky. Jej obsah v ovčom mlieku je až 5- krát väčší ako v kravskom. Keďže v ovčom mlieku prevládajú zdravšie mastné kyseliny pochopiteľne obsah tých, ktoré sú pre zdravie rizikové je nižší.

Zvýšená kvalita ovčieho mlieka a aj ovčích mliečnych výrobkov vrátane zväčšenia obsahu „zdravých“ mastných kyselín sa dosahuje skladbou krmiva a najmä zelenou pašou. Slovenské pasienky pokrývajú druhy rastlín bohaté na rôzne prekurzory vrátane esenciálnych mastných kyselín, čo sa prejavuje aj na kvalite bryndze (vyšší obsah omega-3 mastných kyselín, výrazne nižší pomer omega-6/omega-3 mastných kyselín a i.). Slovenské ovčie mlieko dosahuje kvalitatívne parametre vysokohorského alpského kravského mlieka a v niektorých zložkách ho dokonca prevyšuje.

Ovčie mlieko je oproti kravskému mlieku bohatšie aj na bielkoviny čomu zodpovedá aj

dvojnásobný obsah esenciálnych aminokyselín. Z týchto vetvené aminokyseliny (izoleucín, leucín a valín) sú významné pre stavbu a regeneráciu svalovej hmoty, čo oceňujú najmä pracovníci so zvýšenou fyzickou aktivitou a športovci. Vyššie zastúpenie majú aj sírne aminokyseliny, menovite metionín a cystín, z ktorých sa v tele tvoria antioxidačné, antimutagené a protirakovinové zlúčeniny.

ZÁVER

Napriek klesajúcej produkcii zvlášť kravského mlieka, spotreba syrov na Slovensku neklesá a má, vďaka rozširujúcej sa výrobe ovčích syrárskeho špecialít a aj dovozu syrov zo zahraničia, mierne stúpajúcu tendenciu. O tento mierny nárast výroby a aj spotreby sa zaslúžili najmä syrárske špeciality a to najmä z ovčieho mlieka, ktoré sústavne napomáhajú zvyšovať spotrebu mliečnych výrobkov a hlavne syrov. Celkovo možno konštatovať, že výroba prírodných syrov prakticky sa na Slovensku ustálila. Pritom však sa ukazuje, že namiesto očakávanej koncentrácie a špecializácie výroby syrov stále väčší význam nadobúda práve výroba syrárskeho špecialít a to najmä v malovýrobných podmienkach.

Je potešiteľné, že sa stále viac zvyšuje množstvo mladých podnikateľov, ktorí sú ochotní podnikáť v poľnohospodárstve, začínajú chovať ovce, kravy, kozy a vyrábajú si živočíšne produkty nielen pre seba, ale aj pre široké okolie a majú z toho všestranný úžitok. Veľmi pozitívne na rozvoj vidieka a zvýšenej spotreby najmä syrov má zvýšená propagácia zdravých mliečnych probiotických výrobkov. V posledných rokoch veľmi tomu napomohol aj Cech bryndziarov, ktorý organizuje mnohé regionálne ovčiarske i mliekarské podujatia, aké sú napr. Ovenálie v Pribylíne, rôzne ovčie a mliekarské Pastorálie, mnohé miestne podujatia na rozvoj tradičných výrobkov napr. Klenoveckého syra, Novofskej hrušky, figurálnych syrov a pod. Práve takýmito podujatiami si ľudia obnovujú svoje tradície výroby mliečnych výrobkov, obnovujú si s tým spätú i kultúru, folklór a podstatne prispievajú k zvýšenej spotrebe mliečnych výrobkov, k zdravej výžive a k celkovejvyššej kvalite života. □

Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenné barany, konaných na tržnici PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka

Dňa 8.6.2011 sa konal nákupný trh na plemenné barany plemien cigája, lacaune a krížencov týchto plemien. Predsedníčka Výbe-

rovej komisie pre ovce a kozy pri Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Ing. Martina Rafajová menovala na

hodnotenie baranov komisiu v zložení: Ing. Martina Rafajová, Ing. Anton Čapistrák, Ing. Dušan Apolen, Jaroslav Roziak, Ing. Slavomír

Tabuľka č. 1: Vyhodnotenie nákupného trhu
Miesto NT: PD Liptovské Hole Kvačany

Dátum NT: 08.06.11

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.
			ER	EA	EB	I	II		
302 504 086 Agrofarma s.r.o. Červený Kameň	20	20	8	10	2	0	0	20	0
302 504 087 Agrofarma s.r.o. Červený Kameň	28	27	15	11	1	0	0	27	0
302 504 088 Agrofarma sro,Č.Kameň-H.Hôrka	21	19	10	7	1	1	0	19	0
402 587 135 PD Žemberovce	28	28	25	3	0	0	0	28	0
506 041 034 PETER KARCOL	28	28	26	2	0	0	0	28	0
506 525 040 PD Sklabiňa - Zábore	14	14	4	8	2	0	0	14	0
506 525 044 PD Sklabiňa-Zábore	4	4	3	1	0	0	0	4	0
506 839 905 SZCH Valča, Bernát Peter Ing.	8	8	0	4	3	0	0	7	1
506 839 906 SZCH Valča, Martin Šimek	2	2	1	0	1	0	0	2	0
506 839 908 SZCH Valča, Saliniová Lenka	1	1	0	1	0	0	0	1	0
509 519 039 PD Mošovce - Socovce	12	12	9	3	0	0	0	12	0
601 534 001 PD Sebedín - Bečov	18	18	2	11	5	0	0	18	0
601 022 971 Ing.Igor Nemčok	3	3	0	1	0	2	0	3	0
604 516 099 PD Detv. Huta	12	0	0	0	0	0	0	0	0
604 704 101 AGROSEV, s.r.o. Detva	20	20	2	12	4	0	0	18	2
604 704 102 AGROSEV, s.r.o. Detva	13	12	2	7	1	1	0	11	1
604 509 548 RD Látky	9	9	0	5	3	0	0	8	1
605 529 065 PD Senohrad	22	22	5	6	11	0	0	22	0
607 501 032 ZPD Poltár - Kokava n/Rimavic.	19	19	1	9	9	0	0	19	0
609 601 111 OVINI	12	6	1	5	0	0	0	6	0
610 510 089 Prvá družstevná a.s. Dačov Lom	22	22	0	19	2	1	0	22	0
611 515 064 PD Očová	12	12	0	2	9	1	0	12	0
612 201 001 Jozef Kováč, Žarnovica - Huta	2	2	0	2	0	0	0	2	0
Celkom za NT 08.06.11	330	308	114 129	54	6	0	303	5	

Reľovský, Ing. Július Šutý, doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc., MVDr. Helena Chladná, MVDr. Miloš Pastucha, Peter Vároš, Ján Novysedlák. Priebeh nákupného trhu bol bezproblémový. Komisia pracovala podľa stanoveného časového harmonogramu. Po skončení hodnotenia hodnotiaci komisia vyhlásila víťaza nákupného trhu. Stal sa ním plemenný baran plemena cigája číslo CEHZ SK 1532375 chovateľa SHR Peter Karcol, Vrútky. Vyhodnotenie nákupného trhu je uvedené v tabuľke č. 1.

Dňa 22.6.2011 sa konal nákupný trh na plemenné barany plemena zošľachtená valaška a križencov s plemenami lacaune a východofrízske. Predsedníčka Výberovej komisie

pre ovce a kozy pri Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Ing. Martina Rafajová menovala na hodnotenie baranov komisiu v zložení: Ing. Slavomír Reľovský - poverený vedením NT, Ing. Július Šutý, doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc., Ing. Jaromila Dúbravská, PhD., MVDr. Helena Chladná, MVDr. Miloš Pastucha, MVDr. Valér Kvokačka, Peter Vároš, Jaroslav Roziak, Ján Novysedlák. Po skončení hodnotenia hodnotiaci komisia vyhlásila víťaza nákupného trhu. Stal sa ním plemenný baran plemena zošľachtená valaška číslo CEHZ SK 1656100 chovateľa RD Klenovec.

Vyhodnotenie nákupného trhu je uvedené v tabuľke č. 2.

Možno skonštatovať, že priebeh a úroveň obidvoch nákupných trhov mali vysokú úroveň. Vo väčšine prípadov boli plemenné barany veľmi dobre pripravené. Chovateľom víťazných plemenných baranov bolo odporúčané tieto predviesť na výstave AGROKOMPLEX 2011. Potešujúci je aj fakt, že po troch rokoch došlo k oživeniu predaja plemenných baranov priamo na nákupných trhoch.

Na záver chcem poďakovať vedeniu PD Liptovské Hole Kvačany, za veľmi dobre pripravené priestory pre úspešný priebeh nákupných trhov.

Autor: Ing. Július Šutý - ZCHOK

Tabuľka č. 2: Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: PD Liptovské Hole Kvačany

Dátum NT: 22.06.11

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	% ER
			ER	EA	EB	I	II			
501 508 074 PD Predmier - Súľov	13	13	2	8	3	0	0	13	0	15.38
501 508 075 PD Predmier-Súľov	7	7	5	0	1	0	0	6	1	83.33
503 519 009 PPD Pucov	11	11	1	4	5	1	0	11	0	9.09
503 511 092 PD Malatiná	36	36	2	24	10	0	0	36	0	5.56
505 700 001 Agro-Racio s.r.o.	18	17	12	3	0	0	0	15	2	80.00
505 530 018 AGRIA Liptovský Ondrej, a.s.	9	9	2	7	0	0	0	9	0	22.22
505 553 019 PD Východná	18	17	7	10	0	0	0	17	0	41.18
505 519 020 PD Liptovské Hole Kvačany	18	17	4	12	1	0	0	17	0	23.53
505 700 031 Agro - Racio s.r.o.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
505 803 356 J.Šuchtár,Chov oviec a salašn.	6	6	4	1	1	0	0	6	0	66.67
505 549 530 PD Važec	20	17	12	5	0	0	0	17	0	70.59
508 512 023 PD Liptovské Revúce	29	29	17	11	0	0	0	28	1	60.71
509 708 041 AGROTRADE GROUP s.r.o. Turček	13	12	5	5	2	0	0	12	0	41.67
510 512 011 PD Trsteník - Trstená	10	9	0	2	5	2	0	9	0	0.00
510 512 012 PD Trsteník - Trstená	16	15	0	6	8	1	0	15	0	0.00
511 350 071 ASIK s.r.o.	3	3	0	3	0	0	0	3	0	0.00
511 350 072 ASIK s.r.o. ŽILINA-ZÁSTRANIE	15	15	3	11	1	0	0	15	0	20.00
601 130 972 Vladimír Magna	7	6	5	1	0	0	0	6	0	83.33
609 701 042 KEĽO A SYNOVIA s.r.o.	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
609 546 056 RD Klenovec	10	9	8	1	0	0	0	9	0	88.89
609 546 593 RD Klenovec	35	32	3	23	6	0	0	32	0	9.38
Celkom za NT 22.06.11	297	280	92	137	43	4	0	276	4	33,33

Občianske združenie Bačova cesta otvorilo ovčiarsku sezónu

.... ovečka, ovečka, trojaký úžitok

.... bryndza je kultúrne dedičstvo našich predkov

Pod záštitou predsedu Žilinského samosprávneho kraja Juraja Blanára sme úspešne a tradične otvorili ovčiarsku sezónu na našich salašoch a penziónoch nasledovne:

30.4.2011 salaš Turčianske Kľačany – www.penzionsvmitro.sk

7.5.2011 penzión GEJDÁK – www.gejdak.sk

8.5.2011 salaš Pastierska v Bobroveckej doline, PPS Bobrovec, s.r.o., www.ppsbobrovec.sk

14.5.2011 salaš Lúžňan, SPDP Liptovská Lúžna

Pre všetkých návštevníkov a bolo ich neúrekom, sme pripravili ovčiarsky gastronomický zážitok, ovčiarsku kultúru, folklór, zvyky, obyčaje a všetko čo súvisí so slovenským salašníctvom.

Samozrejmosťou boli odborné, profesionálne besedy za záchranu bryndze v zmysle

Potravinového kódexu, pre jej zachovanie pre budúce generácie. So svojimi vedeckými poznatkami o bryndzi nás v druhej debате informoval skvelý mikrobiológ pán Libor Ebinger, ktorý 8.5.2011 prišiel na salaš Pastierska v Bobroveckej doline. Ľudia ho zasypali množstvom otázok, hlavne o preventívnych, zdravotných vlastnostiach bryndze voči novým civilizačným chorobám, ako je rakovina hrubého čreva, osteoporóza u mladých ľudí, zníženie zlého cholesterolu atď.

Zaujímavé zo strany návštevníkov salaša boli otázky typu:

„Je bryndza vyrobená z nepasterizovaného mlieka?“

„Vyrába sa bryndza na salašoch tradičným spôsobom?“

„Aké množstvo bryndze a hlavne akú by sme mali denne konzumovať?“ (A množstvo iných.)

Ľudia, návštevníci našich salašov a penziónov, odchádzali spokojní, čo nás, členov Občianskeho združenia Bačova cesta ako aj pracovníkov salašov veľmi potešilo. Veríme, že sa naše spoločné úsilie prejaví celoročne na návštevnosti všetkých stravovacích zariadení – nielen salašov, ktoré pre zákazníkov ponú-

kajú ovčiarsku produkciu v zmysle pesničky ovečka, ovečka, trojaký úžitok, teda mliečne produkty, mäsové produkty a textilné produkty (mlieko, mäso, vlna).

Na záver chceme poďakovať všetkým ovčiarom na Slovensku a samozrejme ZCHOK na Slovensku v Banskej Bystrici, že ich úsilie pre zachovanie a udržanie kvality bryndze v zmysle Potravinového kódexu je a bude aj naďalej v prospech slovenského spotrebiteľa a v prospech slovenského ovčiárstva.

Ing. Ľudovít Urbanovský
predseda OZ

Ovčiariska nedeľa v Pribyline

VYHODNOTENIE SÚŤAŽE O NAJLEPŠIE BAČOVSKÉ MLIEČNE VÝROBKÝ

V poslednú májovú nedeľu sa už tradične v krásnom areáli Liptovského múzea – v Múzeu liptovskej dediny v Pribyline – uskutočnili tradičné Ovenálie, t.j. oslavy ovčiarstva a tento krát i ako sviatok ovčej bryndze. Hlavnými organizátormi bol zas Žilinský samosprávny kraj (ŽSK) – Liptovské múzeum, Cech bryndziarov, Zväz chovateľov oviec a kôz, LPPK, a spoločnosť priateľov múzea a ďalší.

Ovčie syrárske špeciality si na Slovensku získavajú stále väčšiu popularitu a sú stále viac a viac vyhľadávané. V tomto roku bolo nádherné počasie, dobrá ľudová hudba a veľa návštevníkov z celého Slovenska a tiež i s mnohými zahraničnými návštevníkmi. Organizátori odhadujú počet návštevníkov na 2 – 3 tisíc. Podujatia sa okrem zástupcov ŽSK a riaditeľky múzea PhDr. Ivety Zuskinovej a jej hostí zúčastnili najmä vedúci predstavitelia Cechu bryndziarov – Ing. Ján Keresteš, predseda Zväzu chovateľov oviec a kôz Ing. Igor Nemčok, jeho riaditeľ Ing. Slavomír Remšovský, predsedkyňa Vidieckého parlamentu Mária Behanovská, predstaviteľka Zväzu drobnochovateľov Ing. Jarmila Dúbravská, PhD., ex primátor L. Mikuláš Ing. Ján Blcháč, PhD., predstavitelia SPPK a CB Ing. Václav Fabrice, a mnohí ďalší členovia, predstavitelia vysokých škôl – z PF UK Bratislava prof. RNDr. Libor Ebringer, DrSc., doc. RNDr. Margita Obernauerová, PhD., z STÚ FCHPT prof. Ing. Štefan Schmidt, PhD., prof. Ing. Ľubomír Valík, PhD., doc. Ing. Mária Greifová, PhD., Ing. Gabriel Greif, PhD., z SPU Nitra – prof. Dr. Ing. Jozef Golian, doc. Ing. Margita Čanigová, PhD., doc. Ing. Egon Gyarmathy, PhD., z Mendelovej univerzity v Brne – doc. Ing. Květa Šustová, PhD., z VÚM Žilina Ing. Martin Tomaška, PhD., Ing. Martin Dronšovský a mnohí ďalší významní odborníci a predstavitelia slovenského pôdohospodárstva.

Na tomto krásnom podujatí sa, okrem nádherných vystúpení tradičného bačovského folklóru a predaja tradičných umeleckých výrobkov a špecialít, uskutočnili i ďalšie aktivity, ako bola súťaž vo varení bryndzových halušiek, súťaž v plieskaní bičom a najmä súťaž o najlepšie bačovské mliečne výrobky. Popri tom na amfiteátri prebiehalo aktuálne rozprávanie o význame ovčiarstva a bryndziarstva a o zdravotnom účinku bryndze a ostatných mliečnych výrobkov. Veľa o tom povedali najmä prof. RNDr. Libor Ebringer, DrSc. a Ing. Ján Keresteš. Súbežne prebiehala aj podpisová anketa na podporu slovenského pôdohospodárstva a ovčiarstva, vrátane bryndze.

Súťaž o najlepšie bačovské výrobky z ovčieho mlieka má už na Ovenáliach v Pribyline svoje trvalé miesto a zúčastňujú sa jej producenti i spracovatelia ovčieho mlieka a ovčieho hrudkového syra a to nielen zo Žilinského samosprávneho kraja, ale aj z iných regiónov Slovenska a dokonca i z Čiech. V tomto roku sa

súťaž o najlepšie bačovské mliečne výrobky zúčastnilo 9 dodávateľov (je to menej ako vlni), no prinieslo spolu až 54 ovčích mliečnych výrobkov. Súťažilo sa v 5 – tich kategóriách a to v Ovčom hrudkovom syre, v Bryndzi, v Ovčej žinčice, v Ovčích špecialitách a v Netradičných špecialitách. Na objektívne zhodnotenie kvality výrobkov boli vypracované súťažné podmienky a kritéria, pričom sa u všetkých výrobkov hodnotil najmä vzhľad a konzistencia a potom chuť a vôňa. Spolu bolo vytvorených 10 hodnotiacich komisií, pričom v každej komisii boli odborníci z vysokých škôl a ústavov a potom zástupcovia výrobcov. Všetky vzorky sa hodnotili anonymne, bez obalu a nikto nevedel koho výrobok hodnotí. Garantom celej súťaže bol dlhoročný pracovník Výskumného ústavu mliekarenského v Žiline Ing. Karol Herian, CSc. Po skončení hodnotenia, organizačný výbor pod vedením garanta súťaže to vyhodnotil a určil poradie prvých troch v každej disciplíne.

Výsledky súťaže o najlepšie bačovské výrobky z ovčieho mlieka boli nasledovné:

A. Kategória: Ovčí hrudkový syr

1. Bryndziareň a syráreň, s.r.o., Zvolenská Slatina
2. Liptovská mliekareň, a.s., Liptovský Mikuláš
3. PD Važec

B. Kategória: Bryndza

1. Liptovská mliekareň, a.s., Liptovský Mikuláš – Letná bryndza
2. Liptovská mliekareň, a.s., Liptovský Mikuláš – Bryndzová nátierka
3. Agrodružstvo Krivá – Ovčia bryndza

C. Kategória: Ovčia žinčica

1. Agrodružstvo Krivá
2. Bryndziareň a syráreň, s.r.o., Zvolenská Slatina
3. Oľga Apoleníková, SHR, Salaš Pružina

D. Kategória: Ovčie špeciality

1. PD Východná – Parený údený syr
2. Bryndziareň a syráreň, s.r.o., Zvolenská Slatina – Parenica údená
3. Oľga Apoleníková, SHR, Salaš Pružina – BIO ovčie nite

E. Kategória: Netradičné špeciality

1. Oľga Apoleníková, SHR, Salaš Pružina – Ovčí syr v slanom náleve
2. Oľga Apoleníková, SHR, Salaš Pružina – Ovčí syr pikantný
3. Oľga Apoleníková, SHR, Salaš Pružina – Ovčí syr v oleji

Všetci zúčastnení účastníci súťaže o najlepšie bačovské mliečne výrobky dostali od predsedov Cechu bryndziarov a Zväzu chovateľov oviec a kôz Čestné uznania. Tí, ktorí sa umiestnili na prvých miestach v jednotlivých kategóriách obdržali víťazné poháre a prví traja v kategóriách dostali zas od predsedu Cechu bryndziarov Ing. Jána Keresteša a predsedu Zväzu chovateľov oviec a kôz Ing. Igora Nemčoka Diplomy.

Podakovanie a uznanie však patrí všetkým

súťažiacim! Rozdiely v kvalite medzi jednotlivými výrobkami boli pomerne malé a prakticky všetci účastníci súťaže boli skutočnými víťazmi. Vďaka s odstupom niekoľkých rokov možno sme mohli konštatovať, že sa kvalita ovčích bačovských výrobkov výrazne zlepšila. Že už aj tzv. malí výrobcovia vedú dosahovať vynikajúcu kvalitu a postupne sa zdokonaľujú a zavádzajú do výroby mnohé nové syrárske ovčie špeciality. Je to podstatný skok k zlepšeniu a má to aj veľký dosah na zvýšenie záujmu spotrebiteľov.

Nakoniec patrí veľké poďakovanie všetkým organizátorom tohto krásneho podujatia, akým je „Ovčiariska nedeľa – Ovenálie 2011“ a to najmä riaditeľke Liptovského múzea PhDr. Ivete Zuskinovej, hlavnému sponzorovi NIKA s.r.o. Ing. Jánovi Kerestešovi a ďalším sponzorom, organizačnému kolektívu súťaže o kvalitu bačovských mliečnych výrobkov a najmä všetkým účastníkom za záujem o naše ovčiarstvo.

Ovčie mliekarstvo má u nás na Slovensku svoje výnimočné postavenie. Trvalú obľubu u spotrebiteľov má najmä Ovčí hrudkový syr v rôznych variantoch, Bryndza a to hlavne čisto ovčia a aj mnohé ovčie syrárske špeciality. Postupne už mnohí tzv. malí výrobcovia začínajú robiť aj podstatne širší sortiment kvalitných ovčích i kozích syrov a to aj starších zrejúcich ako sú napr. tzv. syry zrejúce pod mazom, alebo plesňové syry a tvrdé dlho zrejúce syry a pod. Veríme, že nabudúce sa na súťaži už zas objavia nové vynikajúce ovčie syrárske špeciality. Vďaka týmto ovčím syrom a syrárskym špecialitám sú naozaj naše obrovské bohatstvo, ktoré si musíme vážiť a chrániť, lebo je to akoby koncentrát svedomitej práce ľudí a kus umenia v prvovýrobe a pri spracovaní mlieka a tiež je to aj využitie darov našej krásnej a bohatej prírody.

Ovčie mliekarstvo na rozdiel od mliekarstva z kravského mlieka má aj vďaka takýmto podujatiam – ako sú Ovenálie, Súťaž v kvalite mliečnych výrobkov, ako je trvalá propagácia zdravotných účinkov bryndze a podpore ľudových tradícií a rozvoja vidieka – stále stúpajúci trend. To nás všetkých musí tešiť, ale zároveň nás to zaväzuje naďalej rozvíjať ovčiarstvo na Slovensku, podporovať všetkými prostriedkami našich prvovýrobcov i spracovateľov a neustále pokračovať v aktívnej propagácii všetkých prínosov mlieka a mliečnych výrobkov. Je to už dobre známy prínos ekonomický, je to využitie našich nevyužitých plôch pasienkov, je to zamestnanosť ľudí na vidieku a hlavne je to obrovský prínos pre naše zdravie. Musíme sa učiť viac si vážiť svoje krásne Slovensko, svoje nevyužité lúky a pasienky, svoje národné bohatstvo, umenie našich ľudí, svoje národné špeciality a hlavne aj sami seba. Pevne veríme, že si naše dobré tradície zachováme a udržíme i naďalej a nedopustíme ďalší pád pôdohospodárstva na Slovensku!

Ing. Karol Herian, CSc.
Odborný garant Cechu bryndziarov

Výstava hospodárskych zvierat v Brne

V dňoch 24.6.2011 až 26.6.2011 sme prijali pozvanie od partnerského Svazu chovateľů ovčí a koz na Výstavu hospodárskych zvierat v Brne. Pracovnej cesty sa za ZCHOK na Slovensku-družstvo zúčastnil predseda Predstavenstva Ing. Igor Nemčok, Ing. Slavomír Reľovský, Ing. Július Šutý a za PS SR š.p. Marián Kubín. Okrem dôležitých stretnutí, na ktorých sa preberali mnohé spoločné problémy v chove oviec a kôz nás čakala úloha rozhodcov na Medzinárodných majstrovstvách ČR v strihaní oviec.

Tento rok sa konal 13. ročník otvorených majstrovstiev ČR v strihaní oviec s nasledovným programom:

Sobota 25.06. 2011

9.00–10.00 – 1. kolo súťaže v strihaní oviec
11.00–12.00 – 2. kolo súťaže v strihaní oviec
12.00–13.00 – prehliadka a hodnotenie kombinovaných plemien oviec
13.00–14.00 – 3. kolo súťaže v strihaní oviec
14.00–15.00 – prehliadka a hodnotenie mäsových plemien oviec
15.00–16.00 – 4. kolo súťaže v strihaní oviec
16.00–17.00 – prehliadka a hodnotenie plemien kôz a ostatných plemien oviec

Nedeľa 26.06.2011

10.00–11.00 – 1. semifinále súťaže v strihaní oviec
11.00–12.00 – prehliadka ocenených kolekcí kombinovaných plemien oviec a plemien kôz
12.00–13.00 – 2. semifinále súťaže v strihaní oviec
13.00–14.00 – prehliadka ocenených kolekcí mäsových a špeciálnych plemien oviec
14.00–15.00 – Finále súťaže v strihaní oviec
15.30 – 16.00 – Slávnostné vyhlásenie výsledkov
13. ročník otvorených majstrovstiev ČR v strihaní oviec

Súťažiaci: Bishof Vlastimil, Švarc Karel, Blumenhuber Rainer (Nemecko), Hankovský Rastislav (Slovenská republika), Hankovský Ján (Slovenská republika),

Slovenskí strihači, fanúšikovia s kolegami z českého zväzu.

Rozhodovanie pri strihaní.

Hlavný rozhodca: Thiery Delhomme (Francúzsko)

Rozhodcovia na stanovištiach: Balko Stanislav, Ing. Vladimír Bařina, PhD, (ČR), Marián Kubín, Ing. Slavomír Reľovský, Ing. Július Šutý (SR)

Pravidlá súťaže:

Pri každom strihačovi posudzoval jeden rozhodca, pričom sa na vyzvanie časomeračov v minútových intervaloch striedali. O práci každého strihača bol vedený individuálny písomný protokol.

Každý strihač musí ostrihať 7 ks oviec v maximálnom limite 35 minút (u žien a seniorov 3 ks oviec)

Kritéria hodnotenia: maximálny počet 100 bodov

1. Čas strihania (maximálne 40 bodov)

– plný počet bodov získajú strihači s najkratším dosiahnutým časom, u ostatných sa znižuje 0,025 za každú sekundu na viac.

2. Kvalita striže (maximálne 30 bodov)

– zrážka 0,1 bodu za každý opakovaný strih na jednom mieste, dostrihávanie (okrem hlavy a končatín), prestrihovanie vlny, porušenie celistvosti rúna, nesprávna manipulácia so zvierateľom
– zrážka 1 bodu za hrubé zaobchádzanie so zvierateľom, útek ovce zo stanovišta alebo rušenie práce ostatných strihačov

3. Zovňajšok ovce po ostrihaní (maximálne 30 bodov)

– zrážky 0,1-1 bod za drobné poranenia, nedostrihané a neostrihané ostrovčeky vlny a nerovnomerná dĺžka strihu

4. Dôvody pre diskvalifikáciu súťažiaceho

– vážne poranenie zvierateľa
– porušenie bezpečnostných zásad
– opakované hrubé zaobchádzanie so zvierateľom
– nedodržanie maximálneho časového limitu

Výsledky súťaže:

1. miesto – Blumenhuber Rainer, Nemecko
čas: 14:07 body: 86,30
2. miesto – Hankovský Rastislav, Slovensko
čas: 19:49 body: 76,953
3. miesto – Švarc Karel, Česká republika
čas: 15:09 body: 73,25

Strihačskú súťaž moderoval podpredseda SCHOK v ČR p. Pavel Mach a Ing. Antonín Vejčík, CSC. Odborný komentár k priebehu súťaže vykonával pán profesor Horák, ktorý divákovi poskytol veľa zaujímavých informácií o minulosti a súčasnosti strihačských súťaží, spôsoboch strihania a veľa ďalších odborných informácií.

Okrem hodnotenia strihania nás naši kolegovia zapojili aj do hodnotenia vystavovaných

Syrová torta pre kolegov...

zvierat. Umiestnenie bolo nasledovné:

Najlepšia kolekcia oviec:

1. miesto – Novák Vít, Rabštejnská Lhota, plemeno berrichone du Cher
2. miesto – Tomis Vítězslav, Šenov u Ostravy, plemeno suffolk
3. miesto – Dziková Daniela, Orlová, plemeno oxford down

Šampión výstavy baran

Ing. Vítek Vladislav, plemeno merino-landschap

Šampiónka výstavy ovce

1. miesto – Novák Vít, Rabštejnská Lhota, plemeno berrichone du Cher
2. miesto – ZVOZD Horácko Opatov na Moravě, plemeno suffolk
3. miesto – Ing. Hošek Martin, PhD., Mohelno, plemeno zwartbles

Vítaz mäsových plemien oviec

Novák Vít, Rabštejnská Lhota, plemeno berrichone du Cher

Vítaz kombinovaných plemien oviec

Kvisová Michaela, Částkov u Slatiňan, plemeno clun forest

Vítaz plodných a mliekových plemien oviec

Onderka Ladislav, Podlesí u Valašského Meziříčí, plemeno východofríská ovca

Najlepšia kolekcia kôz

VFU Brno, plemeno biela krátkosrstá koza

Šampión výstavy cap

OVEKO a.s., Brno, plemeno buruská koza

Šampiónka výstavy koza

VFU Brno, plemeno biela krátkosrstá koza

Vítaz mliečnych plemien kôz

Toběrná Markéta, Velké Albrechtice, plemeno biela krátkosrstá koza

Naším kolegom z ČR musíme zablahoželať k veľmi vydarenému podujatiu, ktoré sa na výstavisku stretlo s veľkým záujmom návštevníkov. K vydarenej súťaži sme zablahoželať predsedovi SCHOK krásnou syrovou tortou. Vďaka za to, že sme mohli slovenské ovčiarstvo reprezentovať pekným a chutným darom patrí Ing. Mariánovi Chamajovi a firme AGROFIN, Dolný Hříčov.

Autori: Marián Kubín, Ing. Július Šutý

Zápisnica zo zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 6.5.2011 v zasadačke ZCHOK, Skuteckého 19

Prítomní: podľa prezenčnej listiny, ospravedlnení: doc.RNDr. M. Margetín, PhD., MVDr. Patrik Keľo, Ing. Ján Dvorjak, Ing. Róbert Mészároš, Ing. Slavomír Reľovský

Program:

1. Otvorenie
2. Kontrola plnenia opatrení z posledného zasadnutia ŠR
3. Posúdenie nových žiadostí od chovateľov
4. Rôzne
5. Záver

K bodu 1.

Zasadnutie ŠR otvoril Ing. Július Šutý, ktorý privítal prítomných členov Šľachtiteľskej rady a pozvaných hostí.

K bodu 2.

Pretrvávajúce opatrenia zo zasadnutia ŠR 4.5.2010:

1. ŠR schvaľuje komisiu v zložení: predseda komisie Ing. Slavomír Reľovský, členovia doc. RNDr. Milan Margetín, PhD, Ing. Róbert Mészároš, Ing. Martina Rafajová, Ing. Július Šutý vypracovať návrhy novely štatútov plemenných kníh oviec a kôz, ktoré budú neskôr zosúladené s novým zákonom o plemenitbe (po jeho schválení)

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovedný: Ing. S. Reľovský

- **pretrvávajúce**, do schválenia zákona o plemenitbe

6. Predseda ŠR na základe žiadosti chovateľa Timea s.r.o. Olešná 701, 023 52 Olešná o uznanie RCH plemena anglonúbijská koza poveruje komisiu v zložení Ing. Július Šutý – predseda komisie, Ing. Slavomír Reľovský, vykonať obhliadku stáda a chovateľských podnikov žiadateľa. Súčasťou obhliadky chovu je aj ohodnotenie importovaných zvierat podľa bonitačného kľúča platného pre dojné plemenné kôz na území SR. Predseda komisie zabezpečí účasť, aj písomné vyjadrenie zástupcov príslušnej RVPS a z obhliadky chovu vypracuje zápis.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovedný: Ing. J. Šutý

- **opatrenie zrušené, žiadateľ žiadosť odvolal**

8. ŠR pri ZCHOK schvaľuje uznanie štatútu RCH plemena nemecká čiernohlavá ovca chovateľovi AGROSEV s.r.o. Bottova 1, 962 12 Detva, po doručení písomného stanoviska príslušnej RVPS.

- **splnené**

12. ŠR poveruje Ing. M. Rafajová a doc.RN-Dr. M. Margetín, PhD vypracovaním metodiky

pre stanovenie čiastkovej triedy PH pre barany a jahničky na základe výsledkov merania hrúbky podkožného tuku a hrúbky MLD ultrazvukom.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovední: v texte

- **pretrvávajúce, výsledky sú zverejňované v katalógoch NT baranov v r. 2011 ako informatívne, metodika bude vypracovaná**

Kontrola plnenia opatrení zo zasadnutia ŠR 16.11.2011:

1. ŠR schválila návrh Ing. Šutého poslať poštu a inú agendu pre členov ŠR v elektronickej podobe

Termín: úloha trvalá Zodpovedný: Ing. Šutý

- **splnené**

2. ŠR jednomyseľne schválila návrh na založenie plemennej knihy plemena anglonúbijská koza

Termín: do 30.11.2010 Zodpovední: Ing. Šutý, Ing. Machynová

- **splnené**

3. ŠR schvaľuje, po zapracovaní pripomienok členov, predložený návrh nového hodnotenia plemena valaška (pôvodná valaška). Súčasne ukladá Ing. Čapistrákovi pripraviť návrh doplneného plemenného štandardu a bonitačného kľúča tohto plemena a elektronicky poslať členom ŠR na dodatočné pripomienkovanie.

Termín: do 31.1.2011 Zodpovedný: Ing. Čapistrák

- **splnené**

4. Vypracovať analýzu – vyhodnotenie NT baranov za r. 2009 a 2010 ohodnotených baranov podľa plemenných hodnôt s dôrazom na počty baranov s mínusovými hodnotami PH.

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovední: Ing. Rafajová, Ing. Machynová

- **splnené**

5. Vypracovať analýzu – aktuálne počty žijúcich plemenných baranov podľa línií a chovateľov pre plemená zošľachtená valaška a cigája

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovední: Ing. Rafajová, Ing. Machynová

- **pretrvávajúce, víť nové uznesenia**

6. ŠR ukladá svojim členom pripomienkovať návrh tvorby syntetickej populácie oviec a pripomienky odoslať doc. Margetínovi

Termín: do 31.12.2010 Zodpovední: všetci členovia ŠR

- **pretrvávajúce, problematika nebola prerokovaná z dôvodu neprítomnosti predkladateľa návrhu na zasadnutí ŠR**

7. ŠR schvaľuje zrušenie štatútu RCH a vyradenie stáda z registra chovov PK na žiadosť

chovateľov:

PD Hranovnica, Hviezdoslavova 303, 05916 Hranovnica – žiadosť o zrušenie štatútu RCH oviec plemena ZV z dôvodu ukončenia chovu

Fatimex s.r.o., Bôrická 103, 01001 Žilina – žiadosť o zrušenie štatútu RCH oviec plemena ZV a vyradenie chovu z registra chovov PK

PD Kapušany pri Prešove, 08212 Kapušany 568 – žiadosť o zrušenie štatútu RCH oviec plemena M na farme Chmeľov z dôvodu presunu na farmu Nemcovce

- **splnené**

8. ŠR schvaľuje zrušenie štatútu ŠECH plemien MxIF a vyradenie stáda z registra chovov PK na žiadosť chovateľa Rimava s.r.o, Družstevná 1145/1001, 98002 Jesenské, farma Hodejovec

- **splnené**

9. ŠR v zmysle prijatých zásad pre uznávanie štatútu ŠECH pri zmene vlastníka schvaľuje žiadosť chovateľa MVDr. Jozef Malček, Rimavské Jánovce 386 (žiadosť o zápis plemenných oviec zo ŠECH Rimava s.r.o. Jesenské – farma Hodejovec do PK) s tým, že štatút ŠECH plemena M x IF bude komisionálne prehodnotený po uzávierke výsledkov KÚ v chove žiadateľa na jeseň r. 2011.

- **pretrvávajúce do komisionálneho prehodnotenia**

10. Predseda ŠR menuje komisiu v zložení Ing. Rafajová (predseda komisie), MVDr. Keľo, Ing. Apolen, Ing. Čapistrák na posúdenie žiadostí a obhliadku chovov žiadateľov Kozí farma Kozinka, Ing. Petra Pajasová, Mieru 298, 98022 Veľký Blh (žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena anglonúbijská koza) a Farma Jašov Vrch, Ing. Miroslav Medek, Jašov Vrch 168, 96225 Klokoč (žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena anglonúbijská koza). Presný termín uznávacieho konania v spolupráci so šľachtiteľkou ZCHOK Ing. Romaňákovou dohodne s chovateľmi predsedkyňa komisie.

Termín: do 20.12.2010 Zodpovedná: Ing. Rafajová

- **splnené**

11. Predseda ŠR menuje komisiu v zložení Ing. Reľovský (predseda komisie), Ing. Šutý, Ing. Čapistrák na posúdenie žiadostí a obhliadku chovu žiadateľa Ing. Ivan Fazekáš, Ladice č.56, 95177 Ladice (žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena hnedá koza krátkosrstá). Presný termín uznávacieho konania dohodne s chovateľom predseda komisie.

Termín: do 20.12.2010 Zodpovedný: Ing. Reľovský

- **splnené**

12. Predseda ŠR menuje komisiu v zložení Ing. Šutý (predseda komisie), Ing. Reľovský, Ing. Rafajová na posúdenie žiadosti a obhliadku chovu žiadateľa SHR Jaroslav Roziak, 11.marca 336/50, 96001 Zvolen (žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena SF). Presný termín uznávacieho konania dohodne s chovateľom predseda komisie.

Termín: do 20.12.2010 Zodpovedný: Ing. Šutý

- splnené

13. Predseda ŠR menuje komisiu v zložení Ing. Šutý (predseda komisie), Ing. Reľovský, Ing. Čapistrák na posúdenie žiadosti a obhliadku chovu žiadateľov RD Litmanová (žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena pôvodná valaška – uznávacie konanie bolo v r. 2009 odročené) a PD Liptovské Hole so sídlom v Kvačanoch, 03223 Liptovská Sielnica (žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena pôvodná valaška).

Presný termín uznávacieho konania dohodne s chovateľom predseda komisie.

Termín: do 20.12.2010 Zodpovedný: Ing. Šutý

- splnené

14. ŠR uznáva štatút ŠECH plemien ZVxLc chovateľovi AGROSPOL Hradová, spol. s.r.o., Rejkova 90, 98061 Tisovec. Komisia poverená predsedom ŠR už vykonala obhliadku chovu. boli predložené potrebné doklady, komisia odporučila uznanie štatútu ŠECH tvoreného na základe pôvodného ŠCH stádo 609 733 057. Pre ŠECH je potrebná vytvoriť novú menovku.

Termín: do 20.12.2010 Zodpovedná: Ing. Rafajová

- splnené

K bodu 3:

Predseda ŠR informoval o novoprijatých žiadostiach chovateľov:

- žiadosť Ing. Miroslav Vidhold, Dubovská 877/33, 96261 Dobrá Niva o zrušenie štatútu RCH oviec plemena SF
- žiadosť G.S.International s.r.o., Leštiny 47, 02601 o uznanie štatútu RCH kôz plemena BKK
- žiadosť firmy AGRO-LENT s.r.o., 08001 Malý Šariš 189 o zmenu názvu novozaloženej línie plemenných baranov na líniu Šariš
- elektronicky doručení žiadosť Ing. Jarmily Dúbravskej, PhD. o opätovné zaradenie medzi aktívnych členov ŠR – predseda ŠR žiadosť postúpil na rokovanie predstavenstva ZCHOK, ktoré rozhodlo, odpoveď bola Ing. J. Dúbravskej, Phd. vedením ZCHOK odoslaná

K bodu 4:

Predseda ŠR informoval:

- je potrebné prepracovať podmienky uznávania ŠECH oviec a vypracovať podmienky uznávania RCH kôz
- podľa informácií od Ing. Reľovského predsedu AGRODRUŽSTVA Turňa Ing. Kovács mal výhrady k hodnoteniu baranov z importu

(stanovenie PH)

- o potrebe doplnenia zoznamu uznaných a povolených plemien oviec a kôz

Ing. Čapistrák – prezentoval doplnený šľachtiteľský program a systém hodnotenia plemena valaška (pôvodná valaška), materiál bude zverejnený

Ing. Apolen – prezentoval návrh šľachtiteľského programu a plemenný štandard plemena assaf, návrh elektronicky pripomienkoval doc. Margetín

doc. Gyarmathy sa vyjadril ohľadom čiernej plemenitby a ku produkcií plemenných capov na NT, chovatelia nemajú záujem produkovať plemenný materiál pre problémy s predajom

Ing. Rafajová, Ing. Machynová – prezentovali analýzu vyhodnotenia NT baranov za r. 2009 a 2010 podľa PH

Ing. Rafajová, Ing. Machynová – prezentovali analýzu pôsobiacich plemenných baranov plemien ZV a C podľa línií

Ing. Apolen, Ing. Čapistrák – žiadali doplniť analýzu baranov podľa línií o PH mlieka, plodnosti a IR, genotypizáciu na scrapie.

Ing. Šutý – do výberu zaradiť barany narodené v r. 2000 a neskôr.

Doc Gyarmathy – žiadal o upresnenie podmienok uznania štatútu ŠCH kôz plemena HKK

Ing. Šutý – problematika ja v kompetencii Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPaRV

Doc. Margetín prostredníctvom predsedu ŠR navrhol zvážiť prehodnotenie- aktualizáciu všetkých doteraz platných plemenných štandardov oviec a kôz

K bodu 5:

Predseda ŠR poďakoval prítomným za aktívnu účasť a zasadnutie ukončil.

ŠR na svojom zasadnutí dňa 6.5.2011 prijala nasledovné uznesenia a opatrenia:

1. Šľachtiteľský program a plemenný štandard plemena valaška (pôvodná valaška) zverejniť na web-stránke ZCHOK.

Termín: 20.5.2011 Zodpovedný: Ing. Šutý

2. Doplniť plemenný štandard a nový systém hodnotenia plemena valaška (pôvodná valaška) do bonitačného kľúča

Termín: 20.5.2011 Zodpovedná: Ing. Rafajová

3. ŠR schvaľuje nový systém hodnotenia plemena valaška (pôvodná valaška) už pre rok 2011. Nový systém hodnotenia bude zapracovaný do programového riešenia pre bonitácie jariet a hodnotenie plemenných baranov na NT.

Termín: 31.5.2011 Zodpovedná: Ing. Machynová

4. ŠR po zakomponovaní pripomienok doc. Margetína schvaľuje šľachtiteľský program a plemenný štandard plemena assaf. Doplnený materiál doručiť predsedovi ŠR. Plemeno doplniť do bonitačného kľúča medzi dojné plemená oviec.

Termín: 20.5.2011 Zodpovední: Ing. Apolen, Ing. Rafajová

5. Šľachtiteľský program a plemenný štandard plemena assaf zverejniť na web-stránke ZCHOK.

Termín: 25.5.2011 Zodpovedný: Ing. Šutý

6. Doplniť analýzu pôsobiacich plemenných baranov (uznesenie č.5 zo 16.11.2010) o PH mlieka, plodnosti a IR, genotypizáciu na scrapie. Do výberu zaradiť barany narodené v r. 2000 a neskôr. Doplnený materiál odoslať predsedovi a členom ŠR na preštudovanie.

Termín: 30.6.2011 Zodpovedná: Ing. Machynová

7. ŠR ukladá svojim členom preštudovať si materiály v zmysle uznesenia č. 4 zo 16.11.2010 a uznesenia č. 6 zo 6.5.2011 a pripraviť si svoje individuálne stanoviská k danej problematike

Termín: do najbližšieho zasadnutia ŠR Zodpovední: členovia ŠR

8. ŠR berie na vedomie uznanie štatútu RCH kôz plemena BKK chovateľa Kozia farma Dolinka, Gôtovany Fiačice 118. Štatút pri splnení všetkých podmienok bol uznaný v zmysle uznesenia ŠR č. 2. zo 4.5.2010.

9. ŠR na základe žiadosti chovateľa Ing. Miroslav Vidhold, Dubovská 877/33, 96261 Dobrá Niva schvaľuje zrušenie štatútu RCH oviec plemena suffolk a vyradenie chovu z registra chovov PK

10. Predseda ŠR, na základe žiadosti chovateľa G.S.International s.r.o., Leštiny 47, 02601 o uznanie štatútu RCH kôz plemena BKK menuje komisiu v zložení Ing. Reľovský-predseda, Ing. Šutý na vykonanie uznávacieho konania.

Termín: 31.7.2011 Zodpovední: v texte

11. ŠR, na základe žiadosti chovateľa AGRO-LENT s.r.o., 08001 Malý Šariš 189, schvaľuje zmenu názvu novozaloženej línie plemenných baranov „Kancír“ na líniu „Šariš“. Zmena názvu línie bude vykonaná v databáze PS SR š.p., ÚPZ Žilina.

Termín: ihneď Zodpovedná: Ing. Machynová

12. V zmysle uznesenia č.11 zo 6.5.2011 informovať žiadateľa, stiahnuť z obehu pôvodné POP zakladateľa novej línie a vystaviť POP s novým názvom línie.

Termín: 31.5.2011 Zodpovedný: Ing. Šutý

13. ŠR poveruje Ing. Apolena a Ing. Čapistráka prepracovať podmienky pre uznanie štatútu ŠECH oviec a vypracovať návrh podmienok pre uznanie štatútu RCH kôz. Návrhy poslať predsedovi a členom ŠR na pripomienkovanie.

Termín: 31.7.2011 Zodpovední: v texte

14. ŠR schvaľuje za uznané plemená oviec na území SR plemená zošľachtená valaška, valaška (pôvodná valaška), cigája a merino, za uznané plemená kôz na území SR plemená biela koza krátkosrstá a hnedá koza krátkosrstá. Všetky ostatné plemená oviec a kôz chované na území SR, pre ktoré bol resp. bude vypracovaný šľachtiteľský program, chovný cieľ a plemenný štandard budú považované za povolené.

15. ŠR schvaľuje doplnený plemenný štandard plemena valaška (pôvodná valaška)

Zapísal: Ing. Šutý

Správa o činnosti úradu plemenných kníh oviec a kôz za rok 2010

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku, so sídlom v Banskej Bystrici, ako uznaná chovateľská organizácia je poverená vedením plemenných kníh oviec a kôz.

Každá plemenná kniha má dva oddiely, hlavný oddiel A (plemenná kniha – ďalej PK), v ktorom sú evidované čistokrvné plemenné ovce a kozy a príloha PK (oddiel B-Plemenný register –ďalej PR), v ktorom sú evidované krížence našich uznaných a povolených plemien. Vedenie plemenných kníh sa riadi štatútom PK schváleným predstavenstvom ZCHOK.

Do plemennej knihy možno zapísať zvieratá, ktoré spĺňajú podmienky uvedené v štatúte PK a chovateľ pošle na ZCHOK vyplnenú prihlášku do PK. Týmto sa zaväzuje dodržiavať podmienky uvedené v štatúte PK. Po poslaní prihlášky do PK je chov zaevidovaný pod vlastným registračným číslom.

V nasledujúcich tabuľkách uvádzame na porovnanie počty oviec a kôz zapísaných v PK k 31.12.2010 a v rovnakom období predošlého roku a počty novozapísaných oviec a kôz za r. 2010.

K 31.12.2010 sme evidovali v plemenných knihách spolu 36949 ks žijúcich oviec (v porovnaní s minulým rokom pokles o 3667 ks). Dôvodom tohto poklesu bol zánik niektorých stád resp. ich predaj mimo kontrolu užitočnosti, ďalším dôvodom je, že naši chovatelia sa začali viac orientovať na kvalitu. Pri bonitáciách oviec požadovali od šľachtiteľov ZCHOK prísnejšiu se-

Ovce	Všetky zapísané			Z toho žijúce			Počet chovov v PK
	bahnice	barany	spolu	bahnice	barany	spolu	
k 31.12.2009	117150	9031	126181	38599	2017	40616	117
k 31.12.2010	113477	8763	122240	35236	1713	36949	115
+ -	-3673	-268	-3941	-3363	-304	-3667	-

Kozy	Všetky zapísané			Z toho žijúce			Počet chovov v PK
	kozy	capy	spolu	kozy	capy	spolu	
k 31.12.2009	2362	243	2605	807	87	894	22
k 31.12.2010	2657	220	2877	943	68	1011	22
+ -	+ 295	- 23	+272	+136	-19	+117	-

Počty novozapísaných oviec a kôz za r. 2010

Novozapísané ovce (ks)			Novozapísané kozy (ks)			Novozapísané ovce a kozy spolu (ks)
Bahnice	Barany	Ovce spolu	Kozy	Capy	Kozy spolu	
7466	1168	8634	340	31	371	9005

lekcii bahnic zapísaných v PK(t.j. ponechať v PK len bahnice spĺňajúce podmienky potencionálnych matiek plemenného potomstva). Pokles je spôsobený aj celosvetovou ekonomickou krízou, ktorá mala vplyv aj na trh s plemennými zvieratami. Pokles odbytu, kúpyschopnosť chovateľov znížila záujem producentov o produkciu hlavne plemenných baranov.

K 31.12.2010 sme evidovali v plemenných knihách spolu 1011 žijúcich kôz (v porovnaní s minulým rokom nárast o 117 ks).

Pre chov oviec vedíme v súčasnosti 17 plemenných kníh a to pre plemena askánske merino, berrichone du cher, bergschaf, cigája, charollais, ile de france, romney marsh, lacaune, merino,

nemecká čiernohlavá, oxford down, romanovská, suffolk, texel, valaška (pôvodná valaška), východofrízská ovca a zošľachtená valaška.

Pre chov kôz vedíme 4 plemenné knihy a to pre plemena biela koza krátkosrstá, hnedá koza krátkosrstá, búrska koza a anglonúbijská koza.

Registrácia nových chovov do plemennej knihy sa vykonáva na základe rozhodnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK. V r. 2010 bolo zaregistrovaných 12 nových chovov oviec a 5 nových chovov kôz.

V prílohách sú uvedené registre chovov plemenných oviec a kôz.

Podrobnejšie informácie nájdete na <http://www.zchok.sk/p-sutypk.doc>

VÝBEROVÁ KOMISIA

Správa o činnosti Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPRV SR za rok 2010

Úvod

Správa o činnosti Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPRV SR (ďalej VK) je predkladaná na MPRV v zmysle platného Štatútu VK MPRV SR, článok 5, ods. 3. Správu o činnosti VK predkladá zastupujúci predseda VK (doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.), ktorého všetkými úlohami súvisiacimi s činnosťou VK poveril s účinnosťou od 29.3.2010 vtedajší predseda VK Ing. Pavel Srpoň. Činnosť zastupujúceho predsedu vykonával doc. M. Margetín, PhD. až do vymenovania nového predsedu, ktorou sa stala od 15. 12. 2010 Ing. Martina Rafajová.

Vlastná správa

Výberová komisia pre chov oviec a kôz

pri MPRV SR sa v priebehu roku 2010 zišla na riadnom zasadnutí dvakrát, a to 22.4.2010 a 10.9.2010. Na oboch zasadnutiach boli riešené aktuálne úlohy VK vyplývajúce z platného štatútu. Na jarnom zasadnutí bola najväčšia pozornosť venovaná prerokovaniu žiadostí o schválenie a zrušenie šľachtiteľských chovov (ŠCH) a príprave nákupných trhov baranov a capov. Delegované boli komisie na jednotlivé nákupné trhy. Na jesennom zasadnutí bola opätovne venovaná pozornosť členom VK prerokovaniu nových žiadostí o schválenie a zrušenie ŠCH a zhodnotený bol priebeh nákupných trhov baranov a capov v r. 2010. V priebehu roku 2010 bola veľká pozornosť členov VK venovaná tiež príprave a nakoniec schváleniu nové-

ho Štatútu výberovej komisie pre ovce a kozy, ktoré vychádzalo z rozsiahleho pripomienkového konania, v ktorom boli zohľadnené niektoré podnetné návrhy chovateľov a členov VK vedúce k zefektívnemu prácu VK v ďalších rokoch. Na oboch zasadnutiach VK bola prítomná nadpolovičná väčšina členov. Na oboch zasadnutiach bol prijatý celý rad uznesení, ktoré boli priebežne plnené. Všetky uznesenia prijaté na oboch zasadnutiach boli ku koncu roku 2010 splnené.

Zrušenie šľachtiteľských chovov

V roku 2010 boli na základe žiadosti chovateľov a po schválení členmi VK predložené na MPRV odporúčania na zrušenie štatútu šľachtiteľ-

teľského chovu u nasledovných chovateľov:

- PD Veľký Lipník (chov č. 710542093) – plemeno ZV,
- Agrodrev Dobšiná, s.r.o. – plemeno ZV,
- SHR Ing. Ľubor Puffler, Gočaltovo – plemeno romanovská ovca,
- AGRO-MOLD, a.s., Moldava nad Bodvou (č. farmy 117665) – plemeno merino,
- PD Zamagurie, Spišské Hanušovce (chov č. 703529364 a chov č. 703529365) – plemeno ZV.

Uznanie šľachtiteľských chovov

V roku 2010 boli na základe komplexného komisionálneho posúdenia chovateľskej, šľachtiteľskej, plemenárskej a zdravotnej situácie predložené na MPRV SR návrhy na uznanie nasledovných chovov za chov šľachtiteľský:

- Keľo a synovia, s.r.o., Veľké Teriakovce – plemeno lacauene,
- Ing. Ján Brudňák, Koprivnica – plemeno VF,
- Ing. Ján Bruonč, Pohronská Polhora – plemeno lacauene,
- SHR Ľubomír Golčiter, Kalinovo – plemeno romney marsh (kent),
- Vincent Mikolaj, Markušovce – plemeno zošľachtená valaška,
- Ing. Igor Nemčok, Banská Bystrica – plemeno lacauene.

Uznávacie konania vo všetkých vyššie uvedených chovoch boli vykonané v zmysle platného Štatútu výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPRV SR, článok 2, písm. a) – na všetky uznávacie konania bola zastupujúcim predsedom menovaná minimálne 5 členná komisia zložená z členov VK.

Na základe žiadosti Agrodružstva Turňa rozhodla VK tiež o zrušení ŠCH z farmy Háj (číslo farmy 232645) a súčasným schválení ŠCH na farme Turňa nad Bodvou (číslo farmy 204266) v dôsledku organizačných zmien na uvedenom podniku. Na MPRV SR bol predložený návrh o vydanie nového štatútu ŠCH v súlade s uvedenými skutočnosťami.

Výberová komisia pre chov oviec a kôz pri MPRV SR na svojom zasadnutí dňa 10.9. 2010 prijala tiež uznesenie, podľa ktorého VK nesú-

hlasí s okamžitým uznaním ŠCH anglo-nubijských kôz v chove RAR real s.r.o. (Andrea Chybová).

Na jarnom zasadnutí VK v roku 2011 by mali byť prejednané žiadosti Pavla Demetera – SHR, Jasenie 166 o priznanie štatútu šľachtiteľského chovu oviec plemena lacauene a žiadosti SHR Bednár M+L, Dolná Breznica 234 taktiež o priznanie šľachtiteľského chovu plemena lacauene (žiadosti boli doručené na VK v novembri 2010).

Hodnotenie baranov a capov na nákupných trhoch

Hlavnou činnosťou členov VK bolo v roku 2010 hodnotenie plemenných baranov a capov na nákupných trhoch. Ako je zrejmé z prílohy 5 predkladanej správy, v roku 2010 bolo organizovaných na Slovensku 7 nákupných trhov baranov, na ktorých bolo predvedených celkom 1208 baranov. Odborné komisie delegované písomne zastupujúcim predsedom VK rozhodli o vyradení 37 baranov a odporučili zaradiť do plemenitby celkom 1171 baranov. V prílohe 6 je uvedené podrobné vyhodnotenie nákupných trhov baranov podľa tržníc, stád a plemien. Okrem uvedených nákupných trhov boli komisionálne hodnotené barany aj priamo v 4 chovoch (Agro Hostovce, s.r.o, PD Rejdová, RD Litmanová, RD Oščadnica). Hodnotenie v chovoch bolo výnimočné, a to na základe písomných žiadostí chovateľov predovšetkým zo zdravotných a vážnych ekonomických dôvodov.

V roku 2010 členovia VK posúdili na 4 nákupných trhoch capov tiež 25 plemenných capkov (z 32 prihlásených), pričom príslušné komisie odporučili zaradiť všetkých capkov do plemenitby. Celkovo bolo pridelená výsledná trieda plemennej hodnoty 24 capkom plemena biela krátkosrstá koza a 1 capkovi plemena anglo-núbijská koza.

Kontrola činnosti VK pracovníkmi Plemenárskej inšpekcie SR

Činnosť Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MPRV SR a práca jednotlivých hodnotiacich komisií na nákupných trhoch bola

v roku 2010 predmetom viacerých kontrol Plemenárskej inšpekcie Slovenskej republiky. Predmetom kontroly PI SR bolo dodržiavanie jednotlivých ustanovení zákona č. 194/98 Z.z. o šľachtení a plemenitbe s dôrazom na činnosť VK na jednotlivých NT, a to predovšetkým §8 ods. 2; §9 ods. 1, písm. b), § 12 ods.1 a §18, ods. 4. Kontrolóri PI SR sa zúčastnili kontroly na NT baranov v Trenčianskej Teplej (19.5.; T 40428), v Kamenici (9.6.; T10818), 2 krát v Kvačanoch – Dlhá Lúka (16.6. resp. 30.6.; T40900) a u pána Jaroslava Roziaka, Zvolen (26.8. 2010; T40874). Predmetom kontroly bola aj činnosť VK na NT capkov, a to v Haniške (25.8.; T 41016) a v Dobrej Nive (26.8.; T10639). Ani v jednom zo záznamov PI SR nebolo konštatované porušenie príslušných ustanovení zákona č. 194/98 Z.z.

Záver

Výberová komisia pre chov oviec a kôz pri MPRV SR zabezpečila v roku 2010 v plnom rozsahu všetky úlohy, ktoré pre ňu vyplývajú zo Štatútu VK, a to najmä vďaka veľmi dobrej spolupráci všetkých zainteresovaných inštitúcií (pracovníkov MPRV SR Bratislava, Zväzu chovateľov oviec a kôz, Banská Bystrica; Plemenárskych služieb SR; Bratislava, Štátnej veterinárnej a potravinovej správy, Bratislava, pracovníkov CVŽV Nitra, SPU Nitra, SZCH Bratislava, atď.). Drobné nedostatky, pripomienky a reklamácie zo strany chovateľov boli operatívne riešené. Úlohy VK by nemohli byť v plnej miere zabezpečené bez účinnej pomoci, pochopeniu a ústretovosti všetkých členov VK pri zabezpečovaní jednotlivých úloh VK. Vysoko pozitívne možno hodnotiť, že bol vypracovaný návrh nového štatútu VK. Možno reálne predpokladať, že po jeho schválení na MPRV SR by sa mohla činnosť VK pod vedením nového predsedu naďalej skvalitňovať, v prospech rozvoja slovenského ovčiarstva.

V Nitre, 28.1.2011,

doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.,
zastupujúci predseda VK v r. 2010.

V Bratislave, 31.1. 2010,

Ing. Martina Rafajová, predseda VK.

SPPK je opäť členom COPA

V dňoch 14. a 15. 06. 2011 zasadalo prezídium COPA-COGECA, ktorého členovia **jednohlasne prijali SPPK za člena COPA**. Slovenská reprezentácia farmárov tak môže opäť naplno obhajovať záujmy poľnohospodárov na európskej pôde, a to práve v období, keď sa rozhoduje o budúcnosti spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013.

Rokovanie prezídia sa začalo stretnutím s **komisárom** Európskej komisie (EK) pre vnútorný obchod a služby **Michelom Barnierom**. Stretnutiu dominovala debata o finančných trhoch a ich vplyve na Európske poľnohospodárstvo.

Dobrou správou je, že komisár sa vyjadril, že neverí v samoreguláciu trhu. Povedal, že EÚ potrebuje *dobrá reguláciu, dobré riadenie a transparentnosť*. Vyzdvihol dobrú vzájomnú spoluprácu jednotlivých komisárov EÚ, ktorá je dôležitým krokom v presadzovaní európskych záujmov na svetovom trhu.

V návrhu pozície COPA-COGECA ku finančným trhom sa hovorí, že na európskych poľnohospodárskych trhoch došlo k zvýšeným výkyvom a vykazujú značnú nestabilitu. Zvyšuje sa aj podiel špekulácií na komoditných trhoch. Z celosvetového meradla k určitým nepomerom dochádza aj pri dovozoch a vývozoč poľno-

hospodárskych surovín. COPA-COGECA navrhuje, aby EK vytvorila vlastnú sieť pre monitorovanie poľnohospodárskej produkcie, spotreby, či svetových zásob a dokázala tak predvídať ekonomické krízy na poľnohospodárskych trhoch. C-C jednoznačne presadzuje multilaterálny prístup v obchodných rokovaniach a bilaterálne alebo regionálne dohody považuje za hrozbu pre stabilitu trhov. Za dva najdôležitejšie nástroje spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) na zachovanie adekvátnej úrovne produkcie C-C považuje **priame platby a verejnú intervenciu**. V rámci potravinového reťazca vidí východisko v kontraktualizačných

nástrojoch a diverzifikácii produkcie.

Na prezídu ďalej zástupca komisie, pán Van Goethe, informoval prítomných o vývoji situácie nákazy baktériou E. Coli. Oznámil, že doteraz si ochorenie v Nemecku vyžiadalo 35 mŕtvych a mnoho ľudí, ktorí sú na dialýze. Inkubačné obdobie ochorenia je pritom 5-15 dní, teda očakávajú sa nové prípady jeho výskytu. Týždenne je pritom hlásených cca 10 oznámení o možnej nákeze. Vážny problém s odbytom zeleniny pritom nákaza E. Coli spôsobila farmárom v celej Európe. Napríklad Rusko ani po pôvodnej dohode s predstaviteľmi EÚ nezruši-

lo zákaz dovozu zeleniny a niektorého ovocia z EÚ, ktorý zaviedli 02. 06. 2011. C-C reagovala na situáciu zaslaním listov so stanoviskom C-C na európske inštitúcie. Komisia vydala smernicu, v ktorej sú ustanovené opatrenia. Hovorí sa tu, že výrobcovia môžu podať žiadosť o krízové opatrenia prostredníctvom národných úradov. Rozpočet, ktorý vyčlenila EÚ na kompenzáciu strát z vypuknutia nákazy by mal pokryť straty iba do výšky asi 70%. C-C jednoznačne presadzuje, aby straty boli pokryté do výšky 100%.

Ďalšou dôležitou témou prezídia bolo oze-

leňovanie SPP, ku ktorému vydala na žiadosť účastníkov predchádzajúceho prezídia C-C pozíčný dokument. Dokument predstavíme podrobnejšie vo zvláštnom článku na našej webovej stránke.

V septembri sa v Južnej Afrike uskutoční stretnutie členov novovznikajúcej Svetovej organizácie farmárov. Všetci účastníci prezídia boli na toto stretnutie srdečne pozvaní.

Zdroj: Informácie prednesené na zasadnutí prezídia COPA-COGECA

Vypracovala: Ing. Marianna Čertíková, Odbor poľnohospodárstva a služieb SPPK

RECEPTY

Jahňacie kotlety

4 jahňacie kotlety., 70 g rastlinného tuku., jemne pokrájaná cibuľa., 2 strúčiky cesnaku., 100 g šunky., 2 červené feferónky., PL petržlenovej vňate., PL oregana a majoránku., 0,25 l červeného vína., 4 PL šľahačky., soľ., čierne korenie., bobkový list., rozmarín., škoric

Mäso opečieme na horúcom rastlinnom tuku, osolíme, okoreníme čiernym korením a rozmarínom. Cibuľu a cesnak opražíme na rastlinnom tuku, pridáme pokrájanú šunku a feferónky, doplníme bylinkami a jedným bobkovým listom. Na túto zmes položíme mäso, zalejeme červeným vínom a dusíme asi 45 minút. Mäso vyberieme, uložíme na tanier, šťavu s výpekcom dochutíme škoricou (na špičku noža), nalejeme na mäso na tanieri a ozdobíme šľahačkou. Vhodnou prílohou sú opekané zemiaky.

Jahňacie plátky v bielej kapuste

stredne veľká kapusta., 500 g vykosteného jahňacieho mäsa., korenie., soľ., 5 g sušených hríbov petržlenová vňať., 2 vetvičky tymianu a majoránu., viazanička pažítiky., 2 stredne veľké cibule., 2 PL oleja., 1 – 2 PL strúhanky., 3/8 l zeleninového vývaru., 1/2 KL rasce., 2 mrkvy., 1,5 dl kyslej smotany., PL maizeny

Bielu hlávkovú kapustu očistíme a celú varíme v osolenej vode asi 10 minút. Potom z nej opatrne uvoľníme 8 listov, odstránime hrubé listové žilky a vždy dva listy preložíme cez seba. Nadrobno nakrájanú cibuľu orestujeme na oleji, pridáme namočené hríby, najemno nakrájané bylinky, cibuľu, horčicové semienka, citrónovú kôru, strúhanku a 3 minúty dusíme. Očistené jahňacie mäso okoreníme, opekáme na teflónovej panvici bez oleja asi 2 minúty a vychladnuté rozdelíme na kapustné listy, potrieme dusenou bylinkovou masou a zavinieme. Nadrobno nakrájanú zvyšnú kapustu dusíme vo vývare s rascou a na pásiky nakrájanú mrkvu asi 8 minút. Do tejto masy vložíme plnené kapustové listy a dusíme asi 20 minút. Potom ich vyberieme a masu zahustíme kyslou smotanou a maizenou. Keď chceme jedlo zamraziť, nedáme doň smotanú a maizenú. V mrazničke skladujeme najviac mesiac, musíme však rátať s tým, že kapusta stratí pôvodnú krehkosť. Po vybratí z mrazničky necháme čiastočne rozmraziť pri izbovej teplote, potom jedlo ohrejeme do varu, zahustíme a dochutíme.

Jahňacie stehno so zeleninou a bazalkou

jahňacie stehno (cca 2,5 kg)., 6 strúčikov cesnaku., soľ., čerstvo pomleté čierne korenie., 1/8 l oleja., 500 g cukiet., 500 g baklažánov., KL bazalky., kg rajčiakov., viazanička petržlenovej vňate

Z jahňacieho mäsa odstránime prebytočný tuk. Očistené cesnakové strúčiky prežereme po dĺžke a mäso nimi prešpikujeme v pravidelných odstupoch tak, že ostrým nožom vypichneme otvor a doňho vtlačíme kúsok cesnaku. Potom mäso posolíme, posypeme mletým korením a potrieme olejom. Dáme ho na pekáč s roštom na zachytávanie šťavy a vložíme do studenej rúry, ktorú zapneme na 200 stupňov C a pečieme 3 hodiny. Cukety a baklažán pokrájame na plátky a na zvyšnom oleji postupne

opečieme. Ochutíme bazalkou, čiernym korením a posolíme. Z rajčiakov odrežeme vršky, stred trošku vydlabeme a naplníme posekanou petržlenovou vňaťou. Všetku zeleninu dáme na pekáč pod mäso a ešte spolu asi 15 minút pečieme.

Jahňací pilaf

500 g jahňaciny zo stehna., 2 PL oleja., 4 cibule., 2 strúčiky cesnaku., 3 ks papriky (červená zelená a žltá)., štipka mletého kardamónu., 0,1 l červeného vína., 0,5 l vývaru., 125 g šampiňónov., 2 PL masla., 150 g dlhorenej ryže., soľ., mleté čierne korenie., posekaná petržlenová vňať

Mäso pokrájame na kocky, osolíme a okoreníme čiernym korením. Na rozpálenom tuku na panvici mäso opečieme. Pokrájame obielenú cibuľu a cesnak i očistené papriky a pridáme ich k mäsu trocha opečieme, posypeme kardamónom a zamiešame. Podlejeme červeným vínom a vývarom, zakryté dusíme hodinu na miernom ohni. Umyté, očistené šampiňóny opečieme na masle, osolíme a okoreníme. Ryžu dusíme v 0,3 l osolenej vody asi 20 minút, potom vmiešame posekaný petržlen. Šampiňóny pridáme k mäsu. Dochutíme soľou a čiernym korením a necháme odstať 10 minút na miernom teple. Pilaf sa servíruje v tanieri rozložený na ryži.

Jahňací šalát s hrachovými strukmi

400 g jedlých hrachových strukov., 250 g jahňaciny., 100 g pečených mandlí., 3 PL mandľového oleja (môžeme ho nahradiť olivovým)., 2 natvrdo uvarené žltka., 1/2 náprstka koňaku., PL octu., čierne korenie., soľ., 250 g mandlí

Očistené hrachové struky uvaríme v osolenej vriacej vode domäkka. Okamžite po vybratí z vriacej vody ich opláchneme v studenej vode. Mandle olúpeme, malú časť si odložíme na dekoráciu a zvyšok nadrobno nakrájame. Očistené a na kocky nakrájané jahňacie mäso dochutíme soľou, čiernym korením a podlejeme mandľovým, resp. olivovým olejom. Mäso dáme na panvicu, zakryjeme a necháme asi 20 minút dusiť, pritom ho občas premiešame. K mäsu pridáme nakrájané mandle a presvedčíme sa, či je dostatočne slané. Flambujeme s koňakom. V miske vyšľaháme uvarené vaječné žltka s olejom, octom a soľou. Nakoniec zmiešame hrachové struky s mäsom a vyšľahanými žltkami. Servírujeme ozdobené rôznymi druhmi lupienkov jedlých kvetov, napr. ružových. Hotovú jahňacinu zmrazíme v uzavretej nádobe. Spotrebujeme do 3 mesiacov. Rozmrazujeme prudkým ohriatím v klasickej rúre. Lupienkami ozdobíme až nakoniec.

Domáca pražená bryndza

25 dkg bryndze, 0,8 dkg masla, 2 vajčka, 3 – 4 dcl mlieka, 1 – 2 PL hrubej múky

Maslo rozpustíme na miernom ohni. Pridáme bryndzu, ktorú miešame, až kým sa nespojí s maslom do hmoty. Mlieko, múku a vajčka spolu zmiešame v osobitnej miske. Hmotu z bryndze, zalejeme zmesou z misky. Miešame, až kým nezačne vriieť. Odstavíme a podávame.

Dobrá chuť.

Cross Compliance - Krížové plnenie

Systém „Križového plnenia“ vychádza z legislatívy Európskeho spoločenstva, ktorý bol zavedený po reforme Spoločnej poľnohospodárskej politiky – SPP v roku 2003. Križovým plnením dochádza k ustanoveniu základných štandardov a podmienok pre obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy, a to aj trvalých trávnych porastov, výrobu potravín a chov hospodárskych zvierat. Križové plnenie sa vzťahuje na všetky schémy podpôr, ktoré nepredstavujú investičný charakter, teda na platby vychádzajúce z prvého piliera a v rámci druhého piliera vychádzajúce z platieb na znevýhodnené oblasti, agroenvironmentálneho charakteru, charakteru na ohrozené druhy zvierat resp. na zlepšenie podmienok v chove hospodárskych zvierat, platby lesoenvironmentálneho charakteru a platby vzťahujúce sa na ochranu životného prostredia. Systém križového plnenia odzrkadľuje nutnosť vykonávania kontrol poberateľov podpôr podľa jednotnej žiadosti aj po zavedení spôsobu odviazania podpôr od produkcie rokom 2003, pričom filozofia vychádza zo stanovenia základných podmienok zodpovedajúcich ochrane životného prostredia, spotrebiteľa a hospodárskych zvierat, aby dochádzalo ku kontrolovanému obhospodarovaniu a hospodáreniu aj pri tomto spôsobe podporných systémov. Kontroly križového plnenia sú vykonávané subjektívne a pri ich výkone sa berie v úvahu faktor času a priestoru, čo znamená, že v konkrétnom čase kontroly sa skontroluje to, čo je možné jasne a efektívne overiť, skontrolovať a jasne určiť prípadné porušenie štandardov a podmienok.

Križové plnenie vychádza z európskej legislatívy (nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 v platnom znení spolu s vykonávacími nariadeniami Komisie a nariadenie Rady (ES) č. 73/2009 v platnom znení spolu s vykonávacími nariadeniami Komisie) ako aj z národnej legislatívy, do ktorej bola legislatíva Európskeho spoločenstva zapracovaná resp. pretransformovaná (nariadenie vlády SR č. 499/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov a nariadenie vlády SR č. 488/2010 Z. z. spolu s metodickými pokynmi Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky). Všetku potrebnú legislatívu je možné nájsť aj na internetových stránkach www.zbierka.sk a <http://europa.eu/>.

Križové plnenie je v Slovenskej republike, ako jednej z tzv. Nových členských štátov Európskej únie, ktoré pristúpili k Európskemu spoločenstvu 1. Mája 2004, zavádzané postupne od roku 2005. V roku 2005 došlo k implementácii Dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok – GAEC, ktorý nahradil dovtedy používanú Správnu farmársku prax. Ďalším medzníkom v implementácii križového plnenia bol rok 2009. Od tohto roku došlo k zavedeniu ďalšej časti križového plnenia, a to prvých osem povinných požiadaviek na hospodárenie. V roku 2011 proces implementácie povinných požiadaviek na hospodárenie pokračoval do pätnástej požiadavky, pričom proces bude završený v roku 2013 kedy dôjde k zavedeniu posledných troch požiadaviek.

Cross Compliance - Krížové plnenie

GAEC (Dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky) vychádzajú z prílohy III nariadenia Rady (ES) č. 73/2009 a prílohy č. 2 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 488/2010 Z. z.. GAEC určuje šetrné, minimálne a primerané obhospodarovanie všetkej žiadateľom deklarovanej pôdy. GAEC pozostáva zo stanovených štandardov, ktoré sú rozpracované do podmienok. Oblasť „Pôdna erózia“ pojednáva o štandardoch minimálneho krytia pôdy, minimálnej správy pôdy odrážajúca špecifické miestne podmienky ako aj potrebu zachovávaní existujúcich terás. Oblasť „Organické zložky pôdy“ je implementovaná zachovávaním striedania plodín (využívanie vhodného osevného postupu) a správy polí so strniskom v pozbe-rovom období. Oblasť „Štruktúra pôdy“ určuje podmienku zabraňujúcu zhutňovaniu pôdy resp. rozbahneniu pôdy vhod-ným používaním poľnohospodárskych strojov. V oblasti „Minimálna miera údržby“ dochádza k určeniu minimálnej mie-ry intenzity chovu a vhodných režimov, kedy dochádza k určeniu minimálneho zaťaženia a prvého obhospodárenia trva-lých trávnych porastov, k stanoveniu ochrany stálych pasienkov a krajinných prvkov, stromoradia, kríkov, mokradí a pod. na úrovni ornej pôdy a k zabráneniu prenikania nežiaducej vegetácie vo forme inváznych a húževnatých druhov rastlín na poľnohospodársku pôdu. Oblasť „Ochrana vody a hospodárenie s vodou“ implementuje povinnosť chrániť vodu pred zne-čistením a odtokom a regulovať používanie vôd určených na zavlažovanie, pričom od roku 2012 sa táto oblasť bude musi-eť rozšíriť o povinnosť šetrného obhospodarovania plôch v blízkosti vodných tokov a zdrojov povrchových vôd.

Povinné podmienky hospodárenia (PPH) vychádzajú z osemnástich hlavných legislatívnych noriem, ktoré tvoria prílohu II nariadenia Rady (ES) č. 73/2009 a postupne vstupujú do platnosti aj v Slovenskej republike a o aktuálne uplatňovaných po-vinných podmienok hospodárenia pojednáva príloha č. 3 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 488/2020 Z. z. a o časti používania hnojív a prípravkov na ochranu rastlín nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 499/2008 Z. z. v znení neskor-ších predpisov. Prvých päť PPH je súborne označených „Ochrana životného prostredia“, 1. a 5. PPH ustanovuje povinnosť chrániť ohrozené druhy vtákov, a to podľa vyhlásených chránených vtáčích území a povinnosť chrániť vyhlásené biotopy, voľne žijúce živočíchy a divo rastúce rastliny. 2. až 4. PPH ustanovujú povinnosti ochrany pôdy pri používaní čistiarenských kalov, ochrany podzemných vôd pri používaní nebezpečných látok v poľnohospodárskej prvovýrobe a ochrany vôd pri po-užívaní dusičnanov na zraniteľných územiach, ktoré sa nachádzajú hlavne od strednej po juh Slovenskej republiky. PPH 6 až 8 určujú povinnosti vyplývajúce z identifikácie a registrácie hospodárskych zvierat.

O nutnosti registrácie fariem, identifikácie ošípaných, hovädzieho dobytku, oviec a kôz, o povinnosti vedenia registra a hlá-senia zmien, o povinnosti dodržiavania podmienok identifikácie po dovoze zvierat, o archivácii dokumentov a pod.. 9. po-vinná podmienka hospodárenia pojednáva o používaní len registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a o ich aplikácií v súlade s odporúčaním výrobcu. PPH 10 sa zameriava na dodržiavanie zákazu používania zakázaných (hormonálnych) lá-tok a na ich kontrolovanú aplikáciu. V poradí 11. povinná podmienka hospodárenia ustanovuje základné povinnosti pri výrobe krmív, ktoré pozostávajú hlavne z používania kvalitných vstupných komodít a v bezchybnom uskladňovaní v rá-mci podniku. Medzi ďalšie povinnosti tejto požiadavky hospodárenia patrí hygienická výroba surového kravského mlieka, jeho skladovania a ošetrovania, ako aj skladovanie a ošetrovanie vajec. PPH 12 až 15 určujú povinnosť prísnejšieho mo-nitorovania a hlásenia vybraných chorôb hovädzieho dobytku, ošípaných a oviec a kôz. Posledné tri povinné podmienky hospodárenia 16, 17 a 18 vstúpia do platnosti od roku 2013 a budú určovať minimálne požiadavky na parametre chovu te-liat, ošípaných a tzv. farmových zvierat.

agroinform

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka:
Európa investujúca do vidieckych oblastí